LJUBLJANSKI
DNEVNIK

Cena: 5 din

Ljubljana, ponedeljek 10. septembra 1951 — Štev. 61 — Leto I.

Dne 10. septembra 1942 je bil v Podgori pri Biokovu ustanovljen prvi partizanski mornariški odred. Z ustanovitvijo tega odreda, ki je s svojo junaško borbo proti daleko nadmočnemu sovražniku kmalu dosegel velike uspehe, je bil postavljen temelj razvoju naše lastne mornarice. Zato 10. september praznujemo kot praznik pomorstva naše socialistične domovine.

Po osvoboditvi se rast naše mornarice nadaljuje s še večjim poletom. Zastave naše trgovske mornarice se vijejo po vseh morjih sveta, vojna mornarica pa je, kot so pokazali zadnji veliki manevri, pripravljena v vsakem trenutku sprejeti borbo z aobrambo naše domovine proti vsakemu, ki bi se polakomnil naše zemlje.

Govor tovariša Edvarda Kardelja na slovesnosti na Raščici

S štiristoletnico slovenske knjige praznujemo tudi štiristoletnico ideje bratstva in enotnosti južnoslovanskih narodov na slovenskih tleh

Velike Lašče, 9. sept. (Tanjug) Danes so v Velikih Laščah in bližnjih vaseh Raščici, rojstnem kraju prvega slovenskega pisatelja Primoža Trubarja, Repnjah in Podsmreki, kjer sta se rodila Fran Levstik in Josep Stritar, slovesno proslavili 400-letnico slovenske knjige.

Proslave, na kateri je govoril podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj, se je udeležilo več tisoč prebivalcev iz vseh krajev Slovenije.

Že sinoči pred praznikom so odprli v Velikih Laščah nov velik zadružni dom z uprizoritvijo Levstik-Kreftovega »Tugomerja«, davi pa so sprejele Velike Lašče, okrašene z zastavami in slavoloki, tisoče obiskovalcev, ki so prihajali s posebnimi in rednimi vlaki, avtobusi, vozmi in peš.

Ob devetih je proslavo začel član Delovnega odbora **dr. Bratko Kreft**. Za njim je prisotne pozdravil predstavnik OK KPS.

Nekaj pred 10. uro so v Raščici slovesno položili temeljni kamen za spomenik Primožu Trubarju.

Okrog temeljnega kamna za spomeni Primožu Trubarju so se poleg številnega prebivalstva iz okoliških vasi in iz drugih krajev zbrali odlični gostje: **Edvard Kardelj**, predsednik Častnega odbora za proslavo štiristoletnice slovenske knjige, podpredsednik vlade FLRJ in njen zunanji minister, **Josip Vidmar**, predsednik Prezidija Ljudske skupščine LRS, **dr. Ferdo Kozak**, predsednik Ljudske skupščine LRS, podpredsednika vlade LRS **dr. Marijan Brecelj** in **Sergej Kraigher**, člani vlade **Boris Kraigher**, **Boris Ziherl**, **Janez Hribar**, **Jože Potrč**, **Tone Fajfar**, podpredsednik Prezidija **Edvard Kocbek**, sekretar **Franc Ljubej**, predstavniki CK KPS **Lidija Sentjurc**, **Lado Kozak**, **Franc Kimovec**, dalje pomočnik zunanjega ministra **dr. Joža Vilfan**, predsednik AFZ **Vida Tomšič**, rektorji visokih šol in akademij, predstavniki kulturnih institucij in organizacij, kakor tudi predstavnika JA in zveze Enotnih sindikatov, gostje iz bratskih republik itd.

Nato je, navdušeno pozdravljen, govornik tov. Edvard Kardelj.

Govor tovariša Edvarda Kardelja

Tovariši in tovarišice!

Slovenski narod danes upravičeno posveča veliko pozornost 400-letnici slovenske knjige. Ta pozornost je upravičena tako zaradi izrednega pomena, ki ga je imela knjiga slovenske reformacije v vsem poznejšem razvoju boja slovenskega naroda za obstoj kakor tudi zaradi aktualnega nauka, ki ga nudi velika revolucionarna borba slovenskega naroda v XVI. stoletju današnjim rodovom.

Pojav slovenske knjige med reformacijo pred 400 leti ni bil niti naizključen niti izključno religioznega izvora, kot so včasih pri nas trdili nekateri kratkovidni ljudje, ki niso mogli razumeti revolucionarnega značaja reformacijskega gibanja zaradi njegove verske luskine. Razen tega so v reakcionarnih političnih okolnostih, zlasti pa pod pogubnim vplivom vladajočega klerikalizma, v Sloveniji v preteklosti zavestno poskušali popačiti pravi lik velike zgodovinske epohe, v kateri je bila natiskana prva slovenska knjiga. Reakcionarni vrhovi starega sistema v Sloveniji so se bali ne le vsakega sodobnega narodnorevolucionarnega in demokratičnega gibanja, temveč tudi samega spomina na pretekle revolucionarne in demokratične borbe slovenskega naroda. Zato so vztrajno dušili vsako tradicijo kmečko-plebejskih vstaj, tako da ni zdaj po vsej Sloveniji razen številnih kapel in cerkev niti enega samega spomenika, ki bi spominjal sedanje in bodoče generacije na krvavi in veličastni revolucionarni boj, ki so ga bile zatirane slovenske množice in plebejci skozi tri in pol stoletja ne le za »staro pravdo« in utopistično »božjo pravdo«, temveč za obstoj, bodočo svobodo in napredek slovenskega naroda sploh. Isto velja tudi za reformacijsko gibanje, ki je bilo sestavni del novega boja.

Povsem pravilno je torej, da svobodni slovenski narod, ki je skupno z ostalimi narodi Jugoslavije zmagovito izšel iz socialistične revolucije, danes ob 400.letnici slovenske knjige, ki je bila plod tega revolucionarnega gibanja, obudi spomin na to veliko napredno stran, ne zaradi samega spomina, temveč zaradi nauka, ki ga daje ta boj današnjim rodovom.

V evropskem fevdalizmu XVI. stoletja je bil katolicizem ne le uradna ideologija, temveč tako rekoč edini dovoljeni ideološki okvir celotnega delovanja človeške misli. Dajal je, kot se je ob neki priložnosti izrazil Anglež — »svetniški aureola« oblasti fevdalnih kraljev, knezov, prelatov, grofov in druge aristokratske hierarhije. S svojimi »večnimi resnicami« in »božjimi zapovedmi« je katolicizem držal v fevdalni pokorščini zatiranega kmeta, zaviral družbeni napredek, opravičeval vse staro in reakcionarno, vkoval v verige znanost in misel, skratka, katolicizem je bil ena najvažnejših in najnujnejših opor celotnega fevdalnega sistema. Vsa narodna gibanja in najrazličnejše idejne struje, ki so napovedovale rojstvo nove epohe in bile zaradi tega v spopadu s fevdalnim sistemom ter posameznimi njegovimi reakcionarnimi ustanovami, so morale, se pravi, predvsem in najprej udariti po ideoloških osnovah avtoritativnega katolicizma. Splošne družbene razmere so v tej epohi sicer vplivale tako, da so se nasprotja razvijala v formah religioznega spopada.

Toda to prav nič ne spreminja globoke revolucionarne vsebine reformacijskega gibanja v tedanji Evropi, pa tudi ne v naših krajih. Reformacijsko gibanje ima torej tudi pri nas v prvi vrsti pomen idejne vstaje naprednih sil slovenskega naroda proti vladajočemu idejnemu monopolizmu, reakcionarnemu fevdalnemu katolicizmu in s tem konec koncev proti celokupni politični strukturi fevdalnega sistema.

Zato sta reformacijsko gibanje in njegova slovenska knjiga slabila moč tujih fevdalnih vrhov in fevdalnega sistema na naših tleh ter s tem odpirala vrata naprednim idejnim strujam ekonomskega liberalizma, demokracije in narodnega preporoda. Skratka prva slovenska knjiga se je pojavila predvsem kot orožje v boju proti tedaj obstoječemu ideološkemu, političnemu in družbenemu redu. To dejstvo že samo po sebi določa njen značaj in njeno kulturno in politično vlogo.

Pojav reformacijskega gibanja in slovenske knjige ima svoje korenine v globokem revolucionarnem nemiru zatiranega naroda, ki je značilen za prva desetletja XVI. stoletja v Sloveniji. V ta čas sodi največja revolucionarna aktivnost slovenskih kmetov in ljudstva. Začenši od krvave vstaje zatiranih koroških kmetov 1478. leta pa do največje slovenske kmečke vojne od 1514 do 1515 l., ki je pretresla vso fevdalno politično zgradbo na slovenskih tleh, je neprestano revolucionarno kipenje ustvarjalo pogoje za začetek in razvoj reformacijskega gibanja. Pokazalo se je, da nemški in drugi fevdalni osvajalci niso mogli dati svojega značaja slovenskim pokrajinam, pokazalo se je, da se je slovenski narod pojavil kot politični faktor, da ustvarja svojo revolucionarno organizacijo in svojo »slovensko kmečko zvezo«, da prijema za orožje, da izdaja revolucionarne proklamacije in pamflete v pozabljenem slovenskem jeziku, da se pojavlja z znanim geslom »Le vkup, le vkup uboga gmajna!« in da ustvarja svoje revolucionarne kmečko-plebejske skupščine, v katerih vlada jezik slovenskega zatiranega kmeta. Kdor je imel kaj povedati tem osveščenim revolucionarnim potlačenim kmetom in plebejcem, je moral govoriti v njihovem, slovenskem jeziku. Povsem razumljivo je, da se je morala v takih razmerah pojaviti tudi slovenska knjiga. Slovenski narod jo je tako rekoč izsilil s tem, da se je z elementarno revolucionarno silo pojavil na zgodovinskem torišču kot samostojni politični faktor.

Pestri socialni sestav množic, ki so bile na ta ali drugi način zajete v borbi proti vladajočemu sistemu, je sprožil različne oblike boja pa tudi različne idejne struje in različne politične zahteve. Reformacijsko gibanje, ki je raslo iz takih razmer, je moralo zaradi tega izraziti tudi vsa notranja nasprotja, ki so pretresla tedanjo družbo. Zato lahko v njegovem razvoju spremljamo nekaj struj od revolucionarnih izpreobrnjencev, ki so neposredno sodelovali v kmečkih in plebejskih vstajah in ki so v svojih problemih imeli celo utopistično - socialistične zahteve, pa do uradne augsburške struje, ki se je degenerirala v kompromisu s partikularističnim plemstvom in se obrnila proti kmečkim uporom. In prva slovenska knjiga izraža ta nasprotja. Po svoji celoti so vse te struje samo izraz širine narodnega gibanja, ki se je dvignilo proti fevdalizmu. V tem smislu se reformacijsko gibanje, ne glede na njegova notranja nasprotstva in ne glede na odnose posameznih njegovih frakcij in sekt do kmečko-plebejskega revolucionarnega gibanja, dejansko pojavlja kot sestavni del boja slovenskega naroda, ki se je prebujal. S tem, da je reformacija organizirala narod v široko idejno gibanje in ustvarjala njegovo lastno književnost, je usposobila slovenski narod za zavestno politično in kulturno akcijo in ga utrdila za boje, ki so sledili.

Reformacija pomeni močan kulturni vzpon slovenskega naroda. Napravila je prve korake v boju proti njegovi kulturni zaostalosti, ki je zavirala njegov napredek in proces njegovega nacionalnega prebujenja. Reformacijski pisatelji s Primožem Trubarjem na čelu, so imeli, ko so se lotili izdaje slovenskih knjig, pred očmi ta smoter. O tem zlasti Trubar izrecno govori. To isto, včasih zavestno, včasih pa podzavestno prizadevanje, je sprožilo živahno kulturno aktivnost tudi v vseh drugih smereh. Reformacijska akcija ima torej izredni pomen za samostojno kulturno afirmacijo slovenskega naroda, brez katere bi sicer slovenski narod v epohi, ki je tedaj že nastopala, končno podlegel tem pritiskom.

Očividno je ta boj moral spraviti v tej ali oni obliki na dnevni red tudi vprašanje o samostojnem razvoju slovenskega naroda in njegovi kulturi sploh. Borbeni tabori so se formirali tako, da so bili na eni strani reakcionarni nemški vrhovi, ki so bili zgodovinsko obsojeni na propad, na drugi pa — revolucionarne in napredne sile slovenskega naroda, ki jim je pripadala prihodnost. Povsem jasno je, da je moralo tako razmerje sil bistveno pospešiti proces notranjega povezovanja slovenskega naroda in prebujenja slovenske narodne zavesti. V književnem in prosvetnem delu reformacijskega gibanja ta prizadevanja že tako močno prihajajo do izraza, da lahko trdimo, da odpira reformacija, skupno s kmečko - plebejskimi vstajami, novo poglavje formiranja slovenskega naroda v modernem smislu besede, poglavje njegove borbe za združitev in osvoboditev.

Nadaljevanje na 2. strani

Podpredsednik vlade Kardelj sprejel zadružnike iz Apač

Ljubljana 10. sept. (Tanjug) Podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj je sprejel v prisotnosti podpredsednika vlade LR Slovenije Marijana Breclja danes popoldne delegacijo kmečke delovne zadruge Apače v Radgonskem okraju, ki se imenuje po njem. Zadružniki so informirali tov. Kardelja o delu zadruge, ki je ena najstarejših zadrug na Štajerskem in o njenem razvoju ter delu. Podpredsednik vlade Kardelj se je zadržal z njimi v razgovoru več kot eno uro in pol in podrobno spraševal zadružnike o vprašanjih zadruge in njihovem delu. Ob tej priložnosti so zadružniki podarili tov. Kardelju reliefno plaketo in diplomo častnega člana. Tov. Kardelj se jezahvalil delegatom zadruge »Apače« za darila in obisk in po njih pozdravil vse zadružnike te napredne zadruge, želeč jim popoln uspeh v nadaljnem delu.

Maršal Tito med hrvatskim ljudstvom

»Nikogar ne bomo silili v zadruge, nikomur tudi ne bomo dovolili, da bi jih razbijal«

Na poti po Hrvatskem je maršal Tito v soboto obiskal mesteci Vojnić in Slunj, kjer so ga prebivalci prisrčno sprejeli. Spremljal ga je minister vlade Hrvatske Ivan **Krajačić**.

Zadružništvu, ki je v teh krajih še delno pasivno, je posvetil maršal Tito posebno pozornost in v zvezi s tem je rekel med drugim, da so

zadruge bistvenega pomena za našo socialistično državo. Zadružništvu se v nobenem primeru ne moremo odreči. To naj si zapomnijo tisti, ki skušajo razbiti naše zadruge. To pa morajo vedeti tudi ljudje, ki so vstopili v zadruge. Ker pa niso dovolj zavedni, zdaj mislijo, da lahko zadruge po treh letih prav tako pošteno zapustijo, kakor so vanje prišli. Tako delajo, namesto da bi si prizadevali napraviti iz svojih zadrug napredna kmetijska gospodarstva. Zadružništvo je naša pot v kmetijstvu, ker hočemo imeti v svoji agrarni državi dovolj sredstev za življenje naših ljudi. To, da imamo zdaj dva sektorja v kmetijstvu, zadružnega in privatnega, je le začasno stanje in posledica stiske. Ko bomo postopoma izdelali dovolj strojev in raznih tehničnih pripomočkov za potrebe kmetijstva, se bo število naših zadrug povečalo. Naše zadruge se bodo okrepile, zadružniki pa bodo želi v kolektivnem gospodarstvu mnogo večje uspehe, dosegli bodo mnogo višjo življenjsko raven kakor individualni kmetje, ki tudi sami ne bodo več hoteli ostati izven zadrug, ko bodo videli lepše življenje. Nikogar ne bomo silili v zadruge, nikomur pa tudi ne bomo dovolili, da bi jih razbijal. Tiste, ki zaradi premajhne zavednosti ali iz katerega koli drugega razloga hočejo izstopiti iz zadruge, je treba prepričati in pojasniti, da bodo danes ali jutri tudi drugi kmetje v zadrugah, ker ima država že letos več možnosti dati potrebna sredstva za njihov razvoj. V kratkem bodo te možnosti še večje.

Mislim, da je v socialistični državi delo življenjska potreba ljudi, da napravi ljudi plemenitejše, da se začno zavedati svoje vrednosti in vloge v družbi sploh. Mnogo smo v delu že dosegli in tudi v bodoče, če bomo vztrajno delali, nihče pa ne more zahtevati od nas, da bi v desetih letih ustvarili raj. Pred nami so se ljudje stoletja mučili in storili komaj majhen korak naprej. Naši uspehi v tem kratkem času so zares veliki Vendar pa bomo tudi še mi nekaj pustili, da bodo tudi še naši otroci gradili socializem. Vzgoja ljudi v socialističnem duhu je velika stvar in pri tem moramo biti neutrudljivi. Naša socialistična demokracija mora imeti materialno podlago, naši ljudje morajo imeti zadosti sredstev za dobro in čedalje boljše življenje«

Tudi v Slunju so priredili prebivalci maršalu Titu prisrčen sprejem. Tudi tu je govoril s predstavniki oblasti. Poudaril je velik pomen bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi na splošno in še posebej v teh krajih. Nacionalni šovinizem je treba povsod zatirati. Ne cerkvi ne duhovščini ne dovoljujemo, da bi sejala razdor med narodi in veroizpovedmi ter zanašala med ljudstvo klice narodne nestrpnosti. Za nas je v sedanjih okoliščinah tudi to ena izmed oblik razrednega boja. Duhovščina naj se ukvarja z vero, ne pa da neti narodnostni šovinizem. Odločno se moramo boriti proti vsakomur, ki to dela, pa naj bo navaden državljan ali duhovnik.

Po prisrčnem slovesu od predstavnikov ljudske oblasti in prebivalstva Slunja se je maršal Tito popoldne odpeljal proti Plitvičkim jezerom.

Odgovori maršala Tita tujim novinarjem

na vprašanja o nekaterih perečih problemih

Med bivanjem v Sloveniji konec prejšnjega meseca je sprejel maršal Tito na Brdu pri Kranju in dal posebne intervjuje ameriški novinarki **Margareti Higins**, komentatorju lista »New York Herald Tribune« in namestniku Walterja Lippmana, dalje **Alfredu Joachimu Fischerju**, dopisniku münchenskega lista »Neue Zeitung«, londonskemu listu »Contemporary Review« in drugih listov v različnih državah, gospodu **Lajosu Ledererju**, sodelavcu londonskega »Observerja«.

Vprašanja, ki so jih tuji novinarji postavili maršalu Titu, so se nanašala na številne splošne probleme, ki zdaj zanimajo svet, na naš mednarodni položaj in na določene specifične pojave v notranjem življenju naše države. Objavljeni odgovori maršala Tita so naleteli na velik odmev in številne komentarje v vsem svetovnem tisku. Vzeti iz vseh treh intervjujev in grupirani tukaj po posameznih problemih zaradi lažjega in istočasnega pregleda v celoti, so bili odgovori maršala Tita dani v glavnem na naslednja zbrana in skrajšana vprašanja.

Današnji položaj Jugoslavije in njeni odnosi z vzhodnimi sosedi

Ali se glede na povečanje informbirojske propagande proti Jugoslaviji in glede na nedavne obmejne incidente ter oboroževanje sosednih satelitskih držav povečuje vojna nevarnost za vašo državo?

Propagando proti Jugoslaviji sem vedno smatral za živčno vojno in jo tudi zdaj smatram ne kot neposredno nevarnost za Jugoslavijo, temveč kot pritisk, kot grožnjo. Oboroževanje satelitskih držav Sovjetske zveze, ki je že zdavnaj prestopilo meje, dovoljene z mirovnimi pogodbami, je zdaj večja nevarnost kot poprej in se povečuje tolikor bolj, kolikor mi še nismo dovolj oboroženi. Ker se na naših mejah oborožujejo države, katerih voditelji nimajo do Jugoslavije prijateljskih namenov, pomeni to oboroževanje vedno večjo nevarnost za našo državo. Kar zadeva obmejne incidente, je to še vedno živčna vojna, čeprav so elementi, ki bi lahko povzročili po malem skrbi. Ta izzivanja niso več tako majhna, toda jaz jih še vedno smatram za živčno vojno, ki jo bodo Sovjeti še nadalje uporabljali. Težavno je natančno reči, če je upravičeno pisanje svetovnega tiska, da Jugoslavija ni bila še nikoli tako ogrožena kot sedaj, ker mi tukaj ne vemo, kaj oni tam mislijo. Kolikor se oni zavedajo, da bi vojna lahko izzvala svetovni spopad, toliko manj jim bo za agresijo, kolikor pa oni v to ne verjamejo, tedaj je nevarnost agresije. Toda oni računajo s temi obmejnimi incidenti, pritiskom in propagando bolj na našo notranjo omahljivost v upanju, da bi lahko tako povzročili kakšne notranje spremembe pri nas in dobili pozicije v naši državi.

Kakšno upanje bi imeli sateliti, da izbojujejo odločilno zmago proti Jugoslaviji v primeru, če vas napadejo brez Rusije?

Mislim, da bi v takem primeru opravili z njimi celo sedaj, se tem kar imamo. Vendar je nemogoče, da bi to bilo brez Rusije, kakor je nemogoče tudi to, da bi ostal napad na Jugoslavijo izoliran in se ne bi spremenil v svetovni spopad.

Spričo tega vprašanja je gdč. Higins izjavila maršalu Titu, da je imela pri svojem nedavnem bivanju v Vzhodni Nemčiji priložnost slišati od nemških voditeljev, zlasti pa od Ulbrichta, domnevo, da bi mogla biti vojna proti Jugoslaviji lokalizirana tako kot vojna v Koreji. Na njeno pripombo, da je to zelo zanimiva filozofija, je maršal Tito odgovoril, da je ta njihova izjava dejansko samo tisto, kar mi pravimo, da oni na Vzhodu mislijo.

Ali je vaš primer povzročil gibanje nacionalne osvoboditve v vzhodnih državah in kakšen je sedaj položaj v teh državah? Mar je res, da narašča v informbirojskih državah nezadovoljstvo in prihaja do uporov?

Ce so upori, ne bi mogel reči, da pa nezadovoljstvo hitro raste, je res, zlasti v Bolgariji, na Madžarskem in v Albaniji. Naš spor s Sovjetsko zvezo, propad njihovih napovedovanj, da se bo Jugoslavija prodala zahodnim kapitalističnim državam, propad vseh njihovih prorokovanj v propagandi proti nam, naša doslednost v notranji in zunanji politiki — pri notranji graditev socializma, v zunanji pa načelno stališče v vseh vprašanjih — vse to je nedvomno dovedlo do tega, da je ugled Jugoslavije po vsem svetu ogromno narasel in seveda tudi v vzhodnih državah. Zaradi tega imajo Rusi tudi tam vedno večje težave, ker so metode, ki jih tam uporabljajo, absolutno tuje tem državam, njihovi narodi pa so vedno bolj nezadovoljni. V Evropi in na svetu se zmanjšujejo simpatije do Sovjetske zveze prav zaradi njene politike do Jugoslavije, ker so tukaj prišla v popolno nasprotje njihova dejanja z njihovimi besedami in propagando — s tem samim pa so prizadete tudi druge komunistične partije, ki so pod vplivom Sovjetske zveze in Kominforma. To se že precej vidi, in samo še disciplina povzroča, da se to številčno ne izraža. Toda pri volitvah je opaziti silno padanje uspehov. Sodim, da ločitev teh partij od vsiljenega vodstva Moskve in več samostojne politike v vsaki od njih lahko dovede do določenega uspeha v vsaki državi posebej. Slepa podrejenost Moskvi, oziroma vrhovnemu informbirojskemu vodstvu v Moskvi ovira delavska gibanja, da bi se širila in imela vpliv med ljudstvom. Izgubljajo vpliv med ljudstvom zato, ker jih ljudstvo smatra za moskovske agente.

Kakšno je upanje, da bi se narodi v teh državah satelitih Sovjetske zveze rešili izkoriščanja in kaj bi se v tem oziru lahko storilo?

To je precej zamotan problem. V teh državah je nezadovoljstvo iz več razlogov, od katerih je eden tudi v tem, ker jih Sovjetska zveza v resnici precej izrablja. Ljudstvo to občuti in vidi. Drugi razlog nezadovoljstva je zlasti metoda vladanja, ki je istovetna s sovjetsko, kar ljudstvo težko prenaša. Vse to ne zboljšuje, temveč še poslabšuje stanje v teh državah. In kaj moremo mi tu? Mislim, da se nam ni treba vmešavati v te notranje zadeve in da je stvar ljudstva, da reče svojo besedo, naše načelo je nevmešavanje v notranje zadeve drugih držav sploh pa tudi v notranje zadeve vzhodnih držav, kajti vsako vmešavanje v notranje zadeve drugih držav pomeni nevarnost vojne. Mi pa se moramo tega varovati. Toda ko bo ljudstvo našlo svojo pravilno pot, ko bo vedno bolj prihajalo do enotnega stališča, da to ni dobro, si bo lahko samo sebi pomagalo. Našlo bo druge, boljše voditelje. Seveda moralno in politično podporo lahko dobivajo od zunaj, toda le moralno in politično podporo in nič drugega.

Nadaljevanje na 2. strani)

Slovensko-italijanska ljudska fronta protestira

proti preložitvi občinskih volitev na STO

Trst, 10. septembra (Tanjug). Na sestanku zastopnikov Slovensko-italijanske ljudske fronte so proučili najnovejši položaj v zvezi s preložitvijo volitev v anglo-ameriški coni. Predsednik Ljudske fronte Bartolo Petronio je izjavil, da ima ta ukrep protidemokratični in enostranski značaj, ker ni bilo upoštevano mnenje tržaških demokratičnih množic, posebno pa ne mnenje Slovencev na tem ozemlju. Poudaril je da so iredentisti in italijanski krogi, na katerih zahtevo je bila izdana ta odločitev, storili vse, da bi preprečili volitve, s tem pa tudi, da bi tržaške množice, ki se danes čedalje bolj usmerjajo k neodvisnosti, izrazile svojo voljo proti priključitvi STO k Italiji. Volilni rezultati, je dejal Petronio, bi izbili iz rok iredentistične argumente ki se jih sedaj poslužujejo za priključitev STO k Italiji. S tem v zvezi je Petronio poudaril, da danes tržaške množice razumejo, da se iredentisti izogibajo volitvam v strahu pred njihovimi rezultati, ker upajo, da se bo tržaško vprašanje rešilo enostransko, izven Trsta in brez mnenja tržaških množic.

Soglasno sprejeta resolucija protestira proti sklepu o preložitvi volitev, ki je bil izdan na zahtevo tržaških italijanskih strank, ki zastopajo samo del Italijanov. Slovencev pa sploh ne zastopajo. Resolucija poudarja, da ta enostranski in nedemokratični sklep žali čut vsakega državljana cone.

»Slovensko-italijanska ljudska fronta je rečeno v resoluciji, sodi, da je točna ocenitev, ki temelji na mnenju večine prebivalcev, da so te partije, ki hočejo revizijo mirovne pogodbe, likvidacijo STO in njegovo priključitev k Italiji, z raznimi manevri in pritiskom uspele nagovoriti anglo-ameriško vojaško upravo, da je razveljavila že izdani sklep o izvedbi volitev, ker so prepričane, da bi 7. oziroma 14. oktobra doživele poraz.

Resolucija na koncu nalaga vodstvu fronte, naj stori ustrezne korake, da bi za ta enostranski in protidemokratični sklep zvedelo mednarodno javno mnenje in Združeni narodi, skupno z drugimi političnimi strankami zahteva od anglo-ameriške vojaške uprave, da se ta sklep prekliče in store koraki za skupno politično akcijo v obrambo demokratičnih pravic prebivalcev cone A STO.

Zasedanje treh zunanjih ministrov v Washingtonu

Washington, 10. septembra (Tanjug) Zunanji ministri ZDA, Vel. Britanije in Francije bodo imeli od 12. do 14. septembra konferenco v Washingtonu na kateri bodo po poročilu AFP obravnavali različna pomembna vprašanja, med njimi tudi vprašanje Nemčije in Indokine, revizije mirovne pogodbe z Italijo in stališče do LR Kitajske. V poučenih krogih sodijo, da bi Francija lahko sprožila vprašanje Maroka.

Zunanji ministri ne bodo utegnili nadrobno obdelati vseh teh vprašanj in bo zato verjetno prišlo samo do splošne izmenjave mnenj, obenem pa bodo sprejeli splošna načela. Praktične ukrepe bodo obdelali strokovnjaki, ki že proučujejo konkretne ukrepe glede Nemčije in jih bodo verjetno predlagali ministrom.

Prve vesti o včerajšnjih volitvah v Grčiji

Atene, 10. sept. Včeraj so bile v Grčiji volitve. Volilo je več volilcev kot kdajkoli doslej. Končni rezultat volitev bo znan šele ob koncu tedna. Prvi rezultati kažejo, da vodi desničarski »Grški zbor« pod vodstvom maršala Papagosa. Drugo mesto zavzema koalicija pod vodstvom generala Plastirasa.

Odgovori maršala Tita na vprašanja tujih novinarjev

Nadaljevanje s 1. strani

Ali je možnost, da bi se Jugoslavija in Informbiro po govoru Molotova v Varšavi sporazumela in ali bi vi, če bi bil spor z Informbirojem nekoč odstranjen, vodili znova isto politiko, kot ste jo po koncu druge svetovne vojne, politiko popolne naslonitve na Sovjetsko zvezo?

Sporazum z Informbirojem je nemogoč. Vorošilov je v Bukarešti te dni izjavil isto, kot Molotov pred kratkim v Varšavi. Kar zadeva naslonitev na Sovjetsko zvezo, lahko rečem, da bi bili, če bi bil odstranjen spor z Informbirojem in če bi kdaj do tega prišlo, veliko previdnejši. V svoji prejšnji politiki smo napravili napako s tem, da smo se popolnoma naslonili na Sovjetsko zvezo, namesto da bi od vsega začetka, t. j. po koncu vojne, vodili popolnoma samostojno politiko. To nam je zelo škodovalo, ker smo več let imeli zaupanje v Sovjetsko zvezo, čeprav smo razpolagali že med vojno z elementi, iz katerih se je videlo, da pri njih ni vse pravilno. N. pr. tako imenovana »fifty — fifty« razdelitev Jugoslavije na vplivnostni področji. Na tedanjo sovjetsko politiko do nas nismo takrat gledali dovolj kritično.

V tem je bila naša napaka. Tudi v ekonomskem razvoju smo napravili napake, ker smo kopirali sovjetske metode. Šli smo po sledi sovjetskega vzora in to je bilo napak. Sedaj nam je to jasno.

Kaj mislite, ali je propaganda proti Informbiroju takšna, kakršna je sedaj, pravilna, ali pa je preveč defenzivna

Veste, da je naše načelo nevmešavanje v notranje zadeve drugih držav. Zato je, kadar gre za našo propagando, to bolj obrambna propaganda, razkrinkavanje njihovih laži. Toda mislim, da dela Zahod v svoji propagandi napako, ko dovoljuje, da vodijo to propagando večinoma begunci, n. pr. tisti iz Madžarske, ki tam ne uživajo širokih simpatij. Mislim, da te propagande ne bi smeli voditi stari elementi iz Horthyjevih časov, ljudje, ki so bili tedaj na vladi. Ne mislim na socialiste in druge, temveč na tiste fašistične, reakcionarne elemente.

Odnosi z ostalimi sosedi in Turčijo

Kakšni so odnosi Jugoslavije z drugimi sosedi?

Odnosi med Grčijo in Jugoslavijo so se zadnji čas zboljšali, z Avstrijo so precej dobri, z Italijo pa so se poslabšali zaradi cone »B«. Mi smo proti združitvi obeh con. Smo za to, da pride do sporazuma med Jugoslavijo in Italijo, vendar na podlagi statusa quo. Oni zahtevajo več kot lahko dobe. Lahko dobe Trst. Vemo, da je mirovna pogodba sklenjena tako in tu ne moremo ničesar storiti, toda od statusa quo ne bomo odstopili, par pomeni, da bo cona »A« pod angloameriško upravo, cona »B« pa pod jugoslovansko. Italijanska revizionistična politika sicer samo slabi fronto borcev za mir in povzroča fronti miru sedaj veliko škodo. To je za sovjetsko zunanjo politiko zelo koristno, kajti taka zmeda v raznih delih Evrope koristi le njihovi politiki. Italijani igrajo sedaj na sovjetsko violino.

Ali lahko tu Zahod kaj stori?

Mislim, da lahko, toda oni so od Zahoda veliko dobili, oni so nekaj let živeli od pomoči.

Vprašanje gospoda Ledererja: Ali sodite, da so grožnje na naslov Grčije in Turčije tudi grožnje vaši državi in varnosti Jugoslavije in ali predvidevate možnost nekega sporazuma med Jugoslavijo in tema dvema državama zaradi koordinacije njihove obrambne politike?

Že večkrat sem rekel, da pomeni vsaka agresija proti kateri koli državi v Evropi nevarnost tudi za Jugoslavijo. Zato bi bila v primeru agresije proti tema dvema državama Jugoslavija ogrožena. Kar se tiče tesnejšega sodelovanja pri obrambnih pripravah, nismo imeli o tem razgovorov z nobeno od teh držav. Ti državi imata namen, kolikor mi je sedaj znano, stopiti v atlantski pakt. Mislim, da imata popolnoma prav storiti ukrepe, ki jih smatrata za potrebne zaradi njune varnosti. To se razlikuje od našega stališča, ker mi izdajamo drugačne ukrepe — mi ne pristopamo k atlantskemu paktu. Toda v primeru agresije in morda še pred tem se bo seveda pojavilo tudi vprašanje oblik sodelovanja med tema državama in našo državo v korist njihove in naše lastne varnosti.

O pomoči Jugoslaviji in o odnosih z Zahodom

Ali so se odnosi z Zahodom bistveno zboljšali?

Da, to je točno. Lahko rečem že sedaj, da so postali ti odnosi več kot normalni, prijateljski, predvsem zaradi pomoči, ki smo jo dobili od zahodnih držav, v prvi vrsti od ZDA, Anglije, Francije in drugih, čeprav od nekaterih samo simbolično.

Ali je bila ta pomoč zadostna?

To, kar smo doslej dobili, zlasti letos od Amerike in drugih držav v živilih, je bilo dovolj. Vendar imamo težave glede posojila pri Mednarodni banki. Ta še vedno ni dala odobritev, tako da posojilo še ni perfektuirano. Toda pred kratkim smo dobili 140 milijonov dolarjev za izravnanje naše plačilne bilance. Posojilo od Mednarodne banke bo deloma perfektuirano septembra in bo porabljeno za zgraditev naših rudnikov, za mehanizacijo rudarstva in drugo, torej le za kapitalno graditev.

Ali je bila tehnična pomoč, ki nam jo daje OZN, zadostna?

Mi smo zadovoljni, toda ne popolnoma. Daleč smo od tega, da bi bili popolnoma zadovoljni, vendar mislim, da se bo tudi to zboljšalo.

Ali mislite, da bi morala biti moč OZN večja kot pa je bila doslej?

Organizacija Združenih narodov bi se morala še bolj okrepiti.

Da bi bila most med nerazvitimi in finančno močnimi državami — toda v kakšni obliki?

Z dajanjem pomoči zaostalim državam. To bi zelo utrdilo vpliv OZN. Ta bi bila dejansko posredovalec, vendar bi s tem mnogo pripomogla k svojemu ugledu.

Nevarnost vojne, Sovjetska zveza in oboroževanje Zahoda zaradi obrambe miru

Ali je možnost vojne med Sovjetsko zvezo in Zahodom in ali sedanje oboroževanje zahodnih sil povečuje ali zmanjšuje možnost take vojne? Ali je pravilno, da se na ta način omogoča zahodnim diplomatom, da se z Rusi vsedejo za zeleno mizo in jih po diplomatski poti prepriča o potrebi mirne rešitve spornih vprašanj?

Možnost vojne seveda je. Zaradi tega se ljudje tudi oborožujejo. Mislim, da oboroževanje zahodnih sil ne povečuje vojne nevarnosti vse dotlej, dokler gre za dosego ravnotežja, t. j. da se ohrani mir. Prizadevanje, da se rešijo sporna vprašanja po diplomatski poti, je pravilno in pomeni edino pravilno pot.

Najvažnejši in prvi pogoj za rešitev spornih vprašanj je, da se Sovjetska zveza odpove svojim pretenzijam, da bi se vmešavala v notranje zadeve drugih držav neposredno ali posredno. Drugi pogoj je, da Sovjetska zveza in ostale države sedejo za zeleno mizo in rešijo nerešene stvari z največjim možnim samoobvladanjem ter nevsiljevanjem svoje volje drugim narodom. Sporazum bi moral obsegati nerešena konkretna vprašanja, kot so vprašanje Avstrije, Nemčije in drugi problemi, med njimi tudi vprašanje oboroževanja in vsa druga vprašanja, ki se postavljajo pred Združene narode.

Ali mislite tukaj na kolektivno varnost z Združenimi narodi?

Da, mislim na kolektivno varnost z Združenimi narodi.

Izjavili ste, da se mir lahko še vedno ohrani. Kako je to mogoče, če Sovjeti še vedno groze in so vedno ofenzivnejši?

Besede so različne od njihovih dejanj. Toda na Zahodu stvarno ocenjujejo položaj: nevarnost je velika.

Ker je v Koreji prišlo do agresije zaradi tega, ker zahodne sile niso dale nikake jasne deklaracije, s katero bi na nek način ostrašile agresorja, kaj mislite, kakšni psihološki in vojaški ukrepi bi bili potrebni, da bi se preprečil in odbil sovjetski ekspanzionizem?

Prav imate, ko pravite, da je agresijo omogočila nejasnost, negotovost agresorja o tem, kakšno stališče bodo zavzele, kako bodo odgovorile na agresijo države, članice Združenih narodov. Če bi se oni zavedali, kaj vse bo to izzvalo, sem prepričan, da do napada ne bi prišlo. S te strani imate popolnoma prav. Na drugi strani velja to tudi za Jugoslavijo v njenem sedanjem položaju.

Kakšen nauk je mogoče napraviti iz korejske vojne in ali je partizanski način vojskovanja, kakršen je bil vaš, še mogoč sestavni del modernega načina vojskovanja?

Z vojaškega stališča študiramo to vojno. Od zadnje svetovne vojne doslej ni bilo veliko novega, samo da se je oborožitev zboljšala. Tehnika se je v tej vojni še bolj uveljavila. Kar zadeva partizanski način vojskovanja, je odvisen od tega, kakšen je položaj v tisti državi, ki je v vojni. Partizanski način vojskovanja je zelo koristen v državi, ki vodi obrambno vojno, ker se bori za neodvisnost, in to na ideološki podlagi — kot je bilo to pri nas. Vodili smo obrambno in osvobodilno vojno, in to ne le proti tujim okupatorskim četam — nemškim, italijanskim, bolgarskim itd., — temveč tudi proti notranjim sovražnikom, proti okupatorskim hlapcem. V takih okolnostih je seveda partizanski način vojskovanja zelo dragocen.

Ali je v sedanjem napetem mednarodnem položaju mogoče, da bi Zahod omejil vpliv Sovjetske zveze s tem, da se bo oboroževal in hkrati pomagal nerazvitim državam? Ali so finančne možnosti, da se tako prvo kot drugo napravi hkrati?

Čemu ne. Finančna sredstva so. Napačno bi bilo, če bi se samo oboroževali, hkrati pa ne bi omejili zaostalosti drugih držav in jim pomagali, da zboljšajo svoje stanje.

Ali je Amerika v tem oziru mnogo storila?

Mnogo, tudi za Jugoslavijo.

Ali je res, da Amerika ni postavila Jugoslaviji nikakih niti posrednih pogojev za svojo pomoč? Ali je to napravilo vtis v informbirojskih državah?

Res je, nam niso postavili prav nikakih pogojev. To je bil zelo dober primer, ki je mnogo koristil ameriški politiki in ugledu Amerike.

Gospod Fischer je, spričo vloge Amerike v sedanjem položaju, postavil tole vprašanje: V levičarskih socialističnih krogih Evrope, zlasti na Zahodu, pri belgijskih levičarskih socialistih, v Franciji in v ski način vojskovanja, kakršen je mnenje, da pomeni Amerika isto nevarnost kot Sovjetska zveza. Mar je to mnenje zelo nevarno?

Tega ni mogoče reči, treba je gledati na to, kako se bo Amerika nadalje držala. Zdaj Amerika podpira druge, toda, če se bo in koliko se bo ona spremenila, ne morem reči, ker ne vem in nočem biti prerok. To je odvisno od sam Amerike. Vendar bi bila velika napaka, če bi do tega prišlo.

Toda trenutno je Amerika na zgodovinski poti. Ali menite, da je Amerika dovolj močna, da bi zmagala, če bi prišlo do vojne?

Rekel bi drugače. Ne da je dovolj močna, da v vojni zmaga, temveč, da je dovolj močna, da vojno prepreči.

Torej vojna ni neizvežbana?

Vojno je mogoče še vedno preprečiti.

Na vprašanje sodelavca londonskega lista »Observerja« g. Ledererja o stanju v Politbiroju VKP(b), o današnjem položaju posameznih njegovih članov, zlasti Stalina, in o vplivu sovjetskih generalov in sovjetske visoke birokracije na njegovo politiko, je maršal Tito odgovoril:

Ne vem, kaj se dogaja v Politbiroju VKP(b), temveč lahko samo domnevam, na podlagi tega, kot jih poznam. Stalinov položaj v Politbiroju je gospodujoč tako v Rusiji kakor tudi na zunaj kolikor gre za informbirojske partije. Ruski generali imajo določen vpliv, ker Politbiro VKP(b) kljub vsemu ne dela po svoji glavi, temveč tipa tudi razpoloženje generalov, zlasti pa višje birkracije. Vendar se ta politbiro loči toliko od vseh vodilnih organov v svetu, ker zaključuje v glavnem tisto, kar sam smatra za primerno, vendar zopet poudarja, da ima Stalin tu glavno besedo. Na vprašanje, zakaj je Višinski zamenjal Molotova marca 1948 in če je, oziroma koliko je Molotov še močan človek v politbiroju ne bi mogel odgovoriti kot o nečem, v kar sem stoodstotno prepričan. Toda, ker dobro poznam vlogo Molotova prej in v zadnjem času, mislim, da ni bil zamenjan zaradi tega, ker ni imel uspehov, temveč preprosto zaradi tega, ker je Stalin že precej star in je bilo potrebno, da se Molotov, ki je tako in tako neprestani in stalni sodelavec Stalina, bolj in neposredneje seznani ter posvetuje s Stalinom o različnih vprašanjih države. Torej je on zdaj razen Stalina najbolj poglavitna osebnost, zlasti v zunanjepolitičnih stvareh.

Ali je stanilizmu uspelo, da se je njihove končne zmage?

Kaj mu ne bi uspelo, če je v Rusiji strašni birokratski aparat in če gre propaganda neprestano v tej smeri. Toda napačno bi bilo govoriti o popolni konsolidaciji, ker so tudi tam prav tako različne stvari, ki ne prodrejo izven države. So množice ljudi, ki so proti temu, toda konsolidacija svoje vrste je v glavnem izvršena.

V primeru, če bi v Rusiji izgubili pamet in bi prišlo do svetovne vojne, mar mislite, ali je možnost njihove končne zmage?

Mislim, da ne bodo izgubili pameti in začeti tretje svetovne vojne.

Jugoslavija in vprašanje kolektivne varnosti

Ali bi bila Jugoslavija lahko dejansko del sistema kolektivne varnosti, ne da bi bila formalno član kakšnega pakta, in kakšno bi bilo njeno stališče v primeru napada, na primer v primeru vdora Rusije skozi Nemčijo?

Iz moralno političnih in načelnih vzrokov za sedaj ne bomo sklepali formalnih paktov. K atlantskemu paktu sploh ne bomo pristopili, ker menimo, da to ne samo ne bi bilo potrebno, ampak bi bilo celo škodljivo. Kar se tiče prevzema obveznosti za ohranitev miru, lahko to storimo tudi brez pakta ali pa z njim. Zastopniki Jugoslavije so že večkrat izjavili, da je mir nedeljiv, jaz pa sem rekel, da bomo v okviru kolektivne varnosti storili vse, kar je sploh v naši moči. Jugoslavija je članica Združenih narodov in zato bomo storili vse, kar izhaja iz tega načela neizprosnega boja zoper napadalca, če bi takšen nastopil, in vse, kar je v tem pogledu naša obveznost. Zakaj vsak napad v Evropi, ne samo na Jugoslavijo, ampak tudi na Nemčijo in sploh vsak napad pomeni vojno. Čeprav nismo včlanjeni v ta ali oni pakt in čeprav tega ne želimo storiti, ni to nobena ovira, da ne bi izpolnjevali svojih dolžnosti, ki izvirajo iz naše obveznosti, ki jo imamo kot član Združenih narodov, vendar pa poudarjam, da to le v primeru, če bi prišlo do napada in do agresije, ker je treba upoštevati, da pomeni vsaka vojna v Evropi splošno svetovno vojno.

Ali bi Jugoslavija pozdravila sporazum med velikimi silami, ki bi se nanašal konkretno na Balkan?

Pozdravila ne bi nobenega sporazuma, ki bi ga delali brez sodelovanja malih narodov, pa tudi ne specialno o Jugoslaviji, kadar gre za Balkan. To je ruska teza, da bi se pet velikih sil sporazumelo, toda to bi šlo samo na račun malih narodov. Sicer bi to pomenilo, da se sklepajo sporazumi izven Združenih narodov, naše mnenje pa je, da se sporazumi lahko sklepajo v Združenih narodih, ker se tukaj zares lahko ustvari nekaj trdnega. Edina organizacija za to so Združeni narodi ali pa kakšno telo, ki bi nastalo na podlagi dogovora v Združenih narodih.

Ali bi bilo dobro, da bi glavne protikominformovske sile izdale izdale skupen razglas, v katerem bi poudarile, da bi napad na Jugoslavijo pomenil svetovno vojno?

Milim, da v tem trenutku še ni posebne potrebe po kakšni novi izjavi velikih zahodnih sil glede na to, kar so že povedali g. Truman, g. Acheson in britanski državniki, vendar pa ni izključeno, da bo to kljub temu potrebno. Mislim, da je tistim na Vzhodu, ki se ukvarjajo z določenimi napadalnimi nameni zoper nas ali sploh, dovolj jasno, da bi se napad na Jugoslavijo mogel in moral razviti v svetovno vojno. To je jasno, čeprav so dali Ulbricht in drugi vzhodnonemški politiki temu nasprotne izjave gospodični Higgins. Oni govorijo tako bolj iz propagandističnih vzrokov, v svoji duši pa se, mislim, zavedajo, da bi bilo drugače. Zaradi tega se mi zdi malo verjetno, da bi napadli našo državo, razen če bi jih zapustila pamet.

Ali mar niso precej meglene izjave, ki so jih dali državniki zahodnih držav glede stališča v primeru napada na Jugoslavijo?

Precej meglene so, to drži. Vendar pa mi ne vztrajamo pri tem, čeprav ne bi imeli nič proti temu. To je vse odvisno od njih, ne pa od nas.

Ali bi v Jugoslavijo lahko prišla ameriška vojaška odposlanstva, kot je to primer v drugih državah članicah severnoatlantskega pakta, ki dobivajo vojaško opremo, hkrati pa bi dajale instrukcije o uporabi te opreme, ne glede na kakšno obveznost glede pristopa Jugoslavije k kakšnemu paktu?

To je stvar sedanjih pogajanj naše delegacije v Washingtonu. Tam bodo razpravljali o načinu instruiranja, čeprav lahko rečem, da pri prvih pogajanjih — ko je bil tam Koča Popović — nismo sprejeli takšne resolucije, kakršna se uporablja glede drugih držav članic atlantskega pakta. Mi mimamo poseben položaj, razen tega pa še politične, moralnopolitične in druge razloge, tako da smo glede te stvari pustili, da se reši v skladu z omenjenim našim položajem v okviru sedanjih razgovorov, ki še trajajo.

Ali bi lahko prišlo v poštev kakšno majhno, omejeno vojaško odposlanstvo z istim ciljem, kot je na primer veljal za opazovalce pri razdeljevanju hrane, poslane Jugoslaviji?

Mogoče bi se to dalo nekako rešiti v tem smislu, vendar pa popolnoma drugače kot v državah atlantskega pakta. Mislim, da ni ne za ameriški narod ne za senatorje ne za člane kongresa važno, na kakšen način bomo dobili istruktažo. Če jim je do tega, da dobimo instruktažo, ne bodo vztrajali na tem, na kakšen način naj se to zgodi, ali naj bo to izven države ali v državi. To se bo že rešilo, to ni noben težaven problem in to je prav za prav najmanj važno.

Ali bo Jugoslovanska armada z ameriško pomočjo v kratkem zelo močno mehanizirana?

Naša Armada se mehanizira na podlagi naših naporov ob pomoči drugih držav. Drugič pa smo mi že precej zgradili našo lastno vojno industrijo.

To gre torej vzporedno?

Da, in to bo zelo okrepilo našo Armado.

Naši ekonomski ukrepi in odnosi s socialističnimi partijami

Ali ste morali zaradi kominformovskih groženj in politike spremeniti bistveni del petletnega plana in ali je s tem, ker morate oddvojiti velike denarne zneske za oboroževanje, ogrožena vaša socialna politika?

To nam je prizadelo velike težave. Opustiti smo morali številne stvari, da bi lahko izvedli kapitalno zgraditev. Tako smo morali naprimer opustiti graditev tovarn kmetijskih strojev in tovarn, ki bi delale za široko potrošnjo. Spremeniti smo morali tudi gradbene načrte. Kljub vsem težavam, ki smo jih imeli in ki jih še imamo, se socialistično gospodarstvo v Jugoslaviji ne bo spremenilo in ostane linija našega gospodarstva socialistična, kot je bila doslej. Razumljivo je, da bi bili lahko bolj napredovali na ekonomskem in socialnem področju, če ne bi imeli teh težav. Kljub temu pa ne bomo dopustili, da bi padla življenjska raven, ampak se bomo trudili in se tudi zdaj trudimo, da jo zvišamo. Ta cilj ima tudi novi sistem plač, izročitev podjetij delavcem in drugi ukrepi. Z novim sistemom plač bodo v prvi vrste plače zboljšane tistim, ki so bili slabo plačani, to pa so kategorije strokovnih delavcev, srednji strokovni kader, pa tudi nekateri višji. V kratkem bomo začeli uresničevati ta novi sistem plač in bomo odpravili različne nakaznice in točke, vendar pa jih bomo spremenili v dinarje, tako da bo tisti, ki je naprimer dobival 3.000 dinarjev, dobival sedem ali osem tisoč in kupoval to, kar mu je potrebno, na prostem trgu pa se bodo formirale cene v skladu s ponudbo in povpraševanjem. V dinarje in v sestavni del plače bo sprmenjeno tudi to, kar je delavec ali uslužbenec dobival v obliki točk ali nakaznic za otroke, tako da bo za vsakega otroka dobival približno 3.000 dinarjev.

Ali je v močno kontroliranem gospodarstvu in državi potrebno mnogo policije, da opazuje kmete in delavce, ker so to vsekakor veliki stroški?

Rad bi vam pojasnil to, kar vas zanima. Pri nas v Jugoslaviji je sedaj v teku proces decentralizacije. Policiji ni treba tukaj ničesar opazovati. Tovarne izročamo v upravo delavcem, da sami pazijo, kako bodo njihova podjetja uspevala, in da imajo kolikor več delajo, tudi višjo življenjsko raven. Enako je tudi na vasi. Kmetje imajo svoje odbore in v te odbore naj sami izvolijo ljudi, ki bodo najbolje delali. Nimamo vzroka, da bi jih nadzorovali po policiji. In prav ta decentralizacija terja odpravo centralistične in birokratske kontrole. Naša decentralizacija pomeni hkrati tudi čedalje širšo demokratizacijo. To je demokratizacija v gospodarstvu.

Kar se tiče odkupa, ga postopoma odpravljamo in smo ga že za večino pridelkov odpravili. Odkupujemo razen volne samo še pšenico in mast. To pa je nujno, ker gre tukaj za osnovno hrano našega prebivalstva in tukaj mora biti kontrola, da bi odkup pravilno potekal. Toda tudi to bo nekoč odpadlo, ko bomo imeli zadosti zalog, ki jih bomo lahko vrgli na trg in onemogočili špekulacijo pri cenah ter pridelkih. Sicer pa naši ljudje zdaj lahko kupujejo na prostem trgu vse, kar želijo.

Ali se vam morda ne zdi, da se boste tako bolj približali britanskemu socializmu?

Imamo svojo lastno pot in mi bomo primer zase. Na takšno pot nas sili praksa in mi zmeraj iščemo najboljšo pot. Če pa se bomo morda v nekaterih stvareh približali praksi britanskih laburistov, nas to prav nič ne moti. Mi imamo temeljna načela, iz prakse pa črpamo izkušnje in iščemo najboljše poti.

To je torej načelo, da je treba državo tako voditi, da dela v korist večine, to je delavskega razreda?

Ne samo delavskega razreda, ampak sploh vseh delovnih ljudi.

Ali ni pri jugoslovanskem komunizmu, takšnem kot je zdaj — Marx, Engels in Lenin minus Stalin — še neka posebna formula, če gledamo stvar z ideološkega gledišča?

Mi nismo napravili nobene revizije v tej teoriji. Sovjete štejemo za revizioniste. Naša pot v socializem je različna od poti Sovjetske zveze. Sovjetska pot ne vodi v socializem, ampak v nacionalizem, ne sicer v nacionalizem v nemškem pomenu besede, toda vendarle v nacionalizem najbolj birokratskega tipa. Naš namen je zgraditi resnično socialistično državo. Z vsemi državami, s katerimi smo v dobrih odnosih, hočemo sodelovati v korist miru, za utrditev miru, za ohranitev miru. To je naše stališče. V naši partijski liniji se ne ujemamo s Sovjetsko zvezo, tudi glede vprašanja odnosov med malimi in velikimi državami ne. Nobene zveze s socializmom nima to, kar so Sovjeti od nas zahtevali in kar sedaj delajo z drugimi vzhodnimi državami. To je protimarksistično in to je eden izmed poglavitnih vzrokov, zaradi katerih je prišlo do spora med nami in Sovjetsko zvezo.

Ali je sedaj odnos med KPJ in evropskimi socialističnimi strankami boljši in ali je kakšno sodelovanje?

Ker so socialistične stranke, ne sicer vse, spremenile svoje stališče do Jugoslavije, se je odnos zboljšal. Njihovo stališče do Jugoslavije je sedaj boljše.

Ali je prišlo do določenega zbližanja v mišljenju, n. pr. z angleško laburistično stranko.

V Angliji kažejo zlasti socialistični voditelji veliko zanimanje za naš razvoj, zlasti pa za delavske svete, ki smo jih mi uvedli.

Ali je Bevanov obisk poglobil prijateljstvo z Anglijo. Bil je delj časa v Jugoslaviji.

K nam je prišel kot gost tovariša Djilasa. Smatramo ga za zelo progresivnega socialističnega javnega delavca. Je prijateljsko razpoložen do Jugoslavije. Informbirojski listi so vedno pisali, da je Bevan levičarski element v Angliji in so računali, da bodo z njim lahko nekaj storili. Sedaj so uvideli, da so se zmotili. Obrekujejo ga na vse pretege. Toda mi sedaj vemo, kaj misli in ima v resnici napredne ideje.

O položaju vere v Jugoslaviji, o kritiki in samokritiki nekaterih drugih vprašanj

Ameriško novinarko Higgins je zanimalo, kakšen je zdaj položaj vere v socialistični Jugoslaviji.

Maršal Tito je odgovoril, da je cerkev pri nas po Ustavi ločena od države in da je država imela za cilj cerkvam ustvariti tak odnos, ki bi bil koristen enotnosti ljudstva v državi.

Pri nas, je nadaljeval nato maršal Tito, vere kot take ne preganjamo in vsakdo ima pravico izpovedati svojo vero. Toda pri nas je vsak cerkveni funkcionar, vsak duhovnik odgovoren pred državnimi zakoni kot vsak drug državljan.

Odnosi države s pravoslavno in muslimansko cerkvijo so urejeni. Neurejen je samo še odnos do katoliške cerkve zato, ker zavzema večji del višjih katoliških dostojanstvenikov negativno stališče do obstoječega stanja v Jugoslaviji. Tako je bil zaradi tega obsojen tudi Stepinac, ki ni zagrešil med vojno samo zločina proti ljudstvu, temveč je tudi po vojni nadaljeval delo proti ljudstvu in državi in sodeloval s sovražniki ljudstva. Toda večji del naše katoliške duhovščine je precej lojalen in že imamo določeni kontakt v smislu ureditve odnosov med katoliško cerkvijo in državo. Upamo, da bomo tudi to rešili. To dejansko tudi ni nikak velik problem. Ta problem samo bolj napihujejo od zunaj. Sicer imajo cerkve pri nas svoje liste, tiskajo pa tudi brošure in knjige. Morda ne izdajajo toliko kot prej zato, ker nimamo papirja, za katerega moramo dajati drage valute. Toda imajo svoje liste, knjige, brošure, svoje šole v katerih se pripravljajo duhovniki.

Zanima me, kakšno je vaše stališče do filozofskih načel o pravici človeka, da izrazi svoje mnenje, da mu bo povedano, zakaj je aretiran in podobno. Ali menite, da je vaša država zrela za ta načela?

Pri nas ima po Ustavi vsak državljan pravico, svobodno izraziti svoje mnenje. V resoluciji CK KPJ, ki je bila sprejeta na zadnjem plenumu Centralnega komiteja, je prav tako natančno govorjeno o tem. Ljudje iz tujine, zlasti ljudje, ki prihajajo iz Amerike, Anglije in Francije, torej iz držav, ki so že zdavnaj šle skozi svoja prva revolucionarna razdobja ne morejo razumeti, da je v revolucionarnem razdobju tudi celotna družbena preobrazba sestavni del revolucije v državi in da to zahteva določene omejitve, da bi se obrzdale določene strasti, določene sile, ki bi hotele ovirati potek revolucionarnih sprememb. Vendar to postopoma izginja. Vloga države pri nas vedno bolj izginja.

Ali predvidevate čas, ko bodo ljudje pri nas lahko svobodno kritizirali?

Ljudje pri nas kritizirajo tudi sedaj. Iti morate n. pr. v vas ali drugam, pa boste slišali, kako ljudje svobodno kritizirajo. Toda mi se te kritike ne bojimo in je ne zaviramo. Mi jo odkrito priznamo, če smo storili kakšno napako. Znamo pa tudi razlikovati med negativnim kritikarstvom in konstruktivno kritiko. Je pa dosti stvari, posebno spodaj pri nižjih voditeljih, ki delajo napake, ki so lahko predmet kritike in ki jih kritizirajo in popravljajo. Vendar pa gre tukaj za mlade ljudi, ki nimajo zadosti izkušenj. Ljudje pri nas torej vidijo napake, svobodno govorijo o njih in jih popravljajo s svojo kritiko. Tega jim mi ne branimo in tega ni težavno videti. Prizadevamo si ustvariti samokritiko tudi od spodaj, vendar pa je te samokritike le še premalo, to se pravi, da je pri nas še v razvoju.

Opazil sem, da vaš tisk zdaj več kritizira — je rekel v zvezi z vprašanjem kritike pri nas g. Fischer.

Da, in tako je tudi pravilno.

Ali se pogosto dogajajo politične aretacije in ali so te aretacije zdaj potrebne iz političnih vzrokov.

Po statističnem pregledu, ki ga redno dobivam, se je število političnih aretirancev zelo zmanjšalo. V zadnjem času smo imeli kominformovske elemente, imeli smo ostanke ruske vohunske službe, ki je tukaj pridobila za svoje namene precej ljudi, ki so pozneje sabotirali in delali destruktivno. Za takšne elemente odrejamo aretacije, ker ne moremo dopustiti, da bi ti ljudje ogrozili vse te velikanske napore naših ljudi. Leta 1945 in 1946 je bilo več aretacij med elementi starega sistema, ki so bili proti novi Jugoslaviji, vendar so mnogi izmed njih že izpuščeni, ker so prestali kazen. Sedaj pa je več kominformovskih elementov, vohunov itd. Z eno besedo, nikomur ne moremo dovoliti, da bi ogrožal socialistično graditev naše države.

Na podobna vprašanja gospodične Higginsove in gospoda Fischerja o stališču Jugoslavije do oborožitve Zahodne Nemčije v okviru evropske armade in o tem, ali je oborožitev pravilen način, s katerim naj bi se dokazalo Rusom, da Amerika in druge države v fronti miru niso proti sovjetskim narodom, ampak proti njihovim voditeljem, je maršal Tito odgovoril:

Glede vprašanja oborožitve Nemčije ne bi želel povedati svojega mnenja. Nismo ne proti oborožitvi Nemčije, ne za oborožitev. Mnenja smo, da gre tukaj za zelo občutljivo vprašanje. Kar pa se tiče vprašanja, ali Amerika pravilno ravna, ko se oborožuje, sodim, da je njeno ravnanje tako dolgo pravilno, dokler si njene priprave in njeno oboroževanje prizadevajo doseči določeno ravnotežje v razmerju do vzhodnega bloka, da bi se tako ohranil mir, hkrati s tem pa tudi z namenom, da bi se ohranila neodvisnost narodov, ki jim grozi nevarnost. Rad bi bil še jasnejši in bi rad še dopolnil svojo misel: Mislim, da je pravilno, da se zahodne sile oborožujejo, in sicer do tiste mere, kot je potrebna za ravnotežje in ki bi omogočila ohranitev miru in neodvisnosti narodov. To pravim zato, ker bi bo mojem mnenju pretirano oboroževanje zahodnih sil, ki bi presegalo okvir tega ravnotežja, bilo ne samo velikansko breme za te narode, ampak bi v enaki meri tudi od druge strani terjalo, da še bolj poveča oboroževalno tekmo. To pa ima v sebi zmeraj močne elemente vojne nevarnosti.

Kakšni so zdaj odnosi Jugoslavije do Nemčije, ki je bila vaš največji in najstrašnejši sovražnik?

Z Zahodno Nemčijo imamo že precej dobre gospodarske odnose. S takim sodelovanjem na gospodarskem področju se lahko ti odnosi še boljšajo tudi na kulturnem in fizkulturnem področju, vendar gre to počasi. Sicer pa v ljudstvu ni pri nas nikakega odpora proti temu, čeprav smo zaradi Nemcev najbolj trpeli.

Vprašanje gospoda Fischerja: V židovskih krogih se trdi, da je zdaj v Sovjetski zvezi in drugih informbirojskih državah prevladal močan antisemitizem. Mar mislite, da je to mogoče v državah, ki se sklicujejo na Marxa in Engelsa?

Žal je tako, take protižidovske tendence so tako v Sovjetski zvezi kakor tudi v satelitskih državah, toda mi Sovjetske zveze ne smatramo več za pravo marksistično državo. Postaja nacionalistično pobarvana in zato dela take stvari.

Kakšno je vaše mnenje: Ali je še katera izmed informbirojskih držav, mislim predvsem na LR Kitajsko, zdaj v stanju slediti vašemu herojskemu zgledu in se rešiti informbirojske obkolitve. Ali bi Zahod lahko tukaj pomagal?

To je težavno reči. Od vseh informbirojskih držav je samo Kitajska sposobna storiti kaj takega. Tam je za to upanje. Zahod bi tu lahko pomagal še pred korejsko vojno. Potrebno je, da Zahod po koncu korejske vojne ne bo zavzel do Kitajske imperialističnega stališča, temveč ji ponudil sodelovanje in pomoč, predvsem gospodarsko.

V Jugoslaviji bo v kratkem kongres miru. Ali bo imel ta kongres razen ideološkega tudi praktični pomen?

Ne gre za ideološki, temveč predvsem praktični pomen. Treba je upoštevati, da tega kongresa ni organizirala naša vlada, temveč so ga sklicale svobodne organizacije. Na njem se bodo zbrali ljudje različnega mišljenja, ki pa so vsi za ohranitev miru. Zato bo imel ta kongres velik vpliv na vzhodne, tako imenovane informbirojske države.

Kaj pa mislite o tako imenovani propagandi informbirojskih držav? Mislim predvsem na sovjetski predlog za sklenitev pakta petih velesil?

To je samo propaganda, s katero bi radi dosegli povsem druge smotre. To velja tudi za pakt petih velesil.

Govor tovariša Edvarda Kardelja na slovesnosti na Raščici

Nadaljevanje s 1. strani

Prvi akti prebujenja slovenskega naroda, ki so prišli do izraza v književni in prosvetni akciji reformacijskega gibanja, so bili hkrati tudi prvi koraki k povezovanju borbe slovenskega naroda z bojem drugih jugoslovanskih narodov.

Ne le konkretno sodelovanje vodilnih ljudi slovenskega reformacijskega gibanja, temveč predvsem ideja o skupni krvi in interesih jugoslovanskih narodov ter o potrebi njihovega sodelovanja, ki je v različnih oblikah in z večjo ali manjšo določnostjo izražena v številnih spisih protestantskih pisateljev, jasno govori o tem, da so vodilni ljudje reformacijskega gibanja v iskanju opore za svojo borbo že zavestno iskali sodelovanje in zvezo z jugoslovanskimi narodi. Zavestno ali podzavestno so reformacijski pisatelji občutili, da je obstoj in napredek slovenskega naroda možen le v tesni naslonitvi na druge južnoslovanske narode. Zato slavimo ob 400-letnici slovenske knjige in prvih iskrah slovenskega nacionalnega prebujenja tako rekoč tudi 400-letnico ideje bratstva in enotnosti južnoslovanskih narodov na slovenskih tleh.

Primož Trubar, čigar spomeniku danes polagamo temeljni kamen v njegovem rojstnem kraju, je bil najmočnejša osebnost reformacijskega gibanja v Sloveniji in avtor prve slovenske knjige. Zaradi tega mu gre velika zgodovinska zasluga za politično in kulturno afirmacijo slovenskega naroda v XVI. stoletju, ki je, kot sem rekel, napovedalo novo epoho v razvoju slovenskega naroda, epoho nacionalnega prebujenja, epoho njegovega notranjega konstituiranja in njegove borbe za neodvisno življenje in napredek.

Primož Trubar je bil v svojem boju premagan, reformacijsko gibanje pa zlomljeno in uničeno. Tak rezultat ni bil samo posledica nasilja protireformacijskih komisij. Eden izmed bistvenih vzrokov tega poraza je bil tudi v tem, da Primož Trubar ni stal na tistih pozicijah, ki so v začetku dale reformacijskemu gibanju tako silo, da je lahko vzdržalo v boju proti reakcionarnemu pritisku. To silo mu je dajala njegova povezanost s slovenskimi narodnimi množicami, z njihovim najnaprednejšim gibanjem. Pozneje je Primož Trubar izgubil zvezo z vsemi množicami. S svojo ostro in aktivno borbo proti revolucionarnim sektam, ki so bile povezane s kmečko - plebejsko vstajo, je dal Primož Trubar prvo močno podporo katoliški reakciji in fevdalnemu plemstvu. S svojim oportunističnim in skoraj celo sovražnim stališčem do kmečko - plebejskih vstaj — čeprav ni to stališče popolnoma istovetno z Lutrovim, se je čedalje bolj ločil od koristi osnovnih množic slovenskega naroda ter se čedalje bolj povezoval s krajevnim plemstvom, ki se je zopet zaradi svojih posebnih koristi upiralo težnjam absolutne monarhije in zaradi tega iskalo zaslombo v reformacijskem gibanju. In tako je Trubar dovolil, da se je reformacija iz idejnega orožja revolucionarne borbe slovenskega naroda, kar je bila v začetku, čedalje bolj spreminjala v idejno orožje partikularističnega plemstva v njegovem odporu proti tendencam absolutne monarhije. To dejstvo je sicer dovedlo do popolne ločitve slovenskih kmetov in ljudstva od reformacije, kar je od nje ostalo, so s krvavim nasiljem uničile protireformacijske komisije. Niso bile uničene samo revolucionarne sekte, uničena je bila tudi najmočnejša reformacijska struja, kateri na čelu je stal Primož Trubar. Razlika je bila samo v tem, da so vodilni ljudje revolucionarnih sekt že poprej končali na moriščih skupno s kmečkimi uporniki ali v verigah na jadranskih galejah, medtem ko so Trubar in njegovi somišljeniki končali v daljnem izgnanstvu.

In vendar ni bila borba, ki se je začela z reformacijskim gibanjem, končana niti zlomljena. Zlomljeno je bilo reformacijsko gibanje v svoji verski obliki in premagan je bil Primož Trubar kot vodja luteranske cerkve. Niso pa bile zlomljene težnje, ki so bile politične in socialna vsebina množičnega reformacijskega gibanja, ni bila zlomljena borba zatiranega slovenskega naroda proti fevdalni tiraniji in proti izkoriščanju, njegova čedalje jasnejša in zavestnejša težnja po samostojni politični, gospodarski in kulturni afirmaciji. Te težnje, ki so tako burno prišle do izraza v prvih kmečko - plebejskih vstajah in v reformacijskem gibanju, so se po porazu tega gibanja pojavile v drugih oblikah. Revolucionarni boj slovenskega naroda se je nadaljeval skozi dve naslednji stoletji, prvim reformacijskim knjigam pa so sledile nove slovenske knjige in čedalje obsežnejša kulturna dejavnost. Potrebni so bili sicer še številni boji, boji skozi polna štiri stoletja, treba je bilo obvladati mnoge notranje in zunanje ovire, da bi dosegli resnično osvoboditev slovenskega naroda in njegovo bratsko združitev z jugoslovanskimi narodi.

Nič ni prirodnejšega kakor to, da slovensko ljudstvo danes, ko je gospodar na svojih tleh, osvežuje tradicijo preteklih borb, ki so doprinesle k njegovi nacionalni osvoboditvi in zmagi socialistične revolucije. V borbi za prvo, za nacionalno osvoboditev zavzema reformacijsko gibanje in njegova slovenska književnost eno najvažnejših in najčastnejših mest. Zato je prav, da ob 400-letnici slovenske knjige s spomenikom Primožu Trubarju, avtorju prve slovenske knjige ter najpomembnejši figuri reformacijskega gibanja, slovensko ljudstvo ovekoveči spomin na vse tiste, ki so v XVI. stoletju doprinesli s svojo borbo in s svojim ustvarjalnim delom k rojstvu slovenske knjige in prebujanju slovenskega naroda.

Tovariši in tovarišice!

Ob praznovanju tega pomembnega jubileja se nam nehote vsiljujejo analogije z nekaterimi sodobnimi pojavi. **Mislim pri tem predvsem na kominformizem. Takrat, pred 400 leti, je bilo slovensko ljudstvo — enako kakor vsa zahodna in srednja Evropa — vzvalovano v borbo proti vsiljenemu in nasilnemu idejnemu monopolu fevdalnega katolicizma, ki je stal na straži interesov in tendenc reakcionarnih vrhov tedanjega družbenega sistema in ki je pretil ne le s posvetnimi kaznimi, ampak tudi z božjo sodbo in peklom vsem tistim, ki bi se upirali temu preživelemu sistemu ter stremeli k napredku. Obračun s tem idejnim monopolom katolicizma je bil zgodovinsko neogiben, da bi se osvobodila pot družbenemu napredku.**

V sodobnem svetu so se v Moskvi pojavili novi pretendenti na idejni monopol. Tudi ti si laste izključno pravico razlaganja svečnih resnic in dogem, tokrat dogem pod imenom marksizma, ki so se ga v resnici odrekli. Tudi ti prete z ognjem in mečem vsem tistim, ki izpodbujajo ta monopol, vsem tistim, ki vstajajo proti moskovskemu falsifikatu marksizma in ki streme za napredkom socializma, in tudi pri njih stremljenje k idejnemu monopolu izhaja iz tendence, čuvati preživeli reakcionarni sistem, to se pravi čuvati državno kapitalistično despotijo in opravičevati njeno agresivno osvajalno politiko zoper druge narode. Marksizmu so vzeli revolucionarno dušo, a njegove besede — kadar so jim prikladne — pretvarjajo v dogme, ki jih potem uporabljajo pač po potrebi, prav tako kakor uporabljajo policijo ali agresivne zunanje-politične akte. Idejni monopol, ki si ga hočejo prisvojiti, naj bi tudi birokratskemu despotizmu dal svetniški sij, to se pravi naj bi prikril eksploatatorski značaj njegovih tendenc po hegemoniji nad svetom. Podrejanje drugih narodov eksploataciji in veleruskemu raznarodovanju naj bi se izvršilo pod plemenitim imenom socializma, a napredna socialistična ljudska misel naj bi bila zadušena v imenu revolucionarnega marksizma. Tak je manever sodobnih kominformističnih osvajalcev.

Na liniji te svoje politike so poskušali v imenu »socializma« pokoriti tudi narode Jugoslavije ter jih podrediti svoji hegemoniji in svojim agresivnim zunanjepolitičnim ciljem. Toda nas njihove lažne psevdo-socialistične fanfare niso mogle niti prevariti, niti omajati v odporu proti tem novim pretendentom na svetovno hegemonijo, ki ogrožajo ne le našo socialistično izgradnjo in neodvisnost naših narodov, ampak tudi sam njihov obstoj. Razseljevanje in uničevanje celih narodov v Rusiji jasno odkriva malim narodom perspektive, ki jih čakajo, če bi podlegli imperialističnemu pritisku moskovskih hegemonistov.

Borba narodov Jugoslavije pomeni zategadelj tudi snemanje svetniškega sijaja z lažne farizejske maske kominformističnih psevdo-socialistov, ta borba prispeva k osvobajanju pota napredni, resnično socialistični človeški misli, prispeva k ustvaritvi takih odnosov med narodi, da bodo miroljubni ljudje lahko spokojno spali, brez strahu, da bi tuji agresor mogel vdreti v njihovo domovino. Trdno in aktivno vztrajati v tej borbi, ki jo zdaj bijejo narodi Jugoslavije s Komunistično partijo in tovarišem Titom na čelu, pomeni zavarovati našo svobodo in neoviran napredek na poti socializma, pomeni biti svoj gospodar na svoji zemlji, pomeni, da bo šel znoj našega delovnega človeka v njegovo lastno korist in v korist njegovega nadaljnjega kulturnega napredka, ne pa v nenasitni žep hegemonistov, ki si prisvajajo pravico izkoriščati druge narode v imenu lažnega socializma. In končno, vztrajati v tej borbi pomeni tudi, doprinašati k miru na svetu, doprinašati k napredku človeštva sploh. In mi bomo — krepko združeni in enotni — vztrajali v tem boju do popolne zmage naše pravične stvari.

To naj bo tudi zaveza slovenskega ljudstva ob 400-letnici veličastne revolucionarne borbe, ki so jo bili njegovi predniki in ki je dala slovenskemu narodu prvo knjigo v njegovem jeziku.

Konec govora tov. Kardelja so navzoči pozdravili z navdušenim ploskanjem, delegacija pionirjev iz Rašče pa je izročila podpredsedniku šopek cvetja.

Sledile so besede iz bratskih republik: **dr. Badaliča** v imenu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, Matice Hrvatske in Društva književnikov Hrvatske, **Milisavca** v imenu Matice Srbske, govoril je profesor **Budal** iz Trsta in še profesor **Vidaković** v imenu Sveta za kulturo in prosveto Bosne in Hercegovine. Poleg mnogih ostalih sta poslala pozdravno brzojavko Srbska akademija znanosti in Društvo književnikov Makedonije.

Podpredsednik Edvard Kardelj, častni predsednik prireditvenaga odbora, je položil ustanovno listino v temeljni kamen za bodoči spomenik Primoža Trubarja. V ustanovni listini se poudarja, da je bila vzidana 400 let po izidu prve slovenske knjige in 7 leet po osvobodilni vojni, v kateri se je slovenski narod boril za iste cilje kot nekdaj prvi protestanski pisatelji.

Pevski zbor »Tine Rožanc« je zapel Trubar-Voduškovo »Jutranjo pesem«. Nato je tovariš Edvard Kardelj položil spominsko listino v temeljni kamen za spomenik. Predstavnik vasi Raščice se je zahvalil in prevzel spomenik v svoje varstvo. Z državno himno se je spored zaključil.

Ob enajstih se je proslava nadaljevala v Velikih Laščah s festivalom Ljudske prosvete. Nastopili so združeni zbori iz raznih krajev Slovenije, godbe na pihala, plesna skupina ljubljanske univerze itd. Popoldne je bila ponovitev Levstik-Kreftovega Tugomerja v Zadružnem domu.

S tem so poglavitne slovesnosti potekle, praznik je dosegel svoj namen: naši veliki predniki žive z nami tesneje povezani kot kdaj koli doslej.

Sobotne proslave in prireditve ob jubileju slovenske knjige

V soboto dopoldne je bila v Tivoliju pred Bernekerjevim spomenikom Primoža Trubarja začetna proslava v počastitev štiristoletnice izida prve slovenske knjige. Proslave se je udeležilo večje število političnih predstavnikov, kulturnih in znanstvenih delavcev, gostov iz drugih republik, šolske mladine in prebivalstva Ljubljane. Med udeleženci so bili zvezni minister **Franc Leskošek**, predsednik Prezidija Ljudske skupščine LRS **Josip Vidmar**, podpredsednik slovenske vlade **dr. Marijan Brecelj**, član CKKPJ **Vida Tomšič**, predsednik Sveta za kulturo in prosveto minister **Boris Ziherl**, pomočnik zunanjega ministra **dr. Joža Vilfan**, minister za notranje zadeve LRS **Boris Kraigher**, minister za finance LRS **Zoran Polič**, podpredsednik Prezidija LRS **Edvard Kocbek**, sekretar Prezidija LRS **France Lubej**, rektor univerze dr. **Gorazd Kušej**, zastopnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti **dr. Milko Kos**, rektor Akademije za igralsko umetnost **dr. Vladimir Kralj**, rektor Akademije za upodabljajočo umetnost **prof. France Mihelič**, rektor Akademije za glasbo **Karlo Rupel**, predsednik Slovenske Matice **dr. Anton Melik**, ravnatelj Narodnega muzeja **dr. Jože Kastelic**, ravnatelj Narodne Galerije **dr. Karel Dobida**, član CKKPS **Lado Kozak**, pisatelj **Etbin Kristan**, dalje zastopnik Jugoslovanske akademije v Zagrebu **dr. Josip Badalić**, zastopnika Zveze književnikov Jugoslavije **Desanka Maksimović** in **Mile Klopčič**, zastopnik Društva književnikov Hrvatske **Petar Lasta**, Sveta za kulturo in prosveto Bosne in Hercegovine **Vidaković**, Srbske Matice **Živan Milisavac**, zastopnik Hrvatske Matice **prof. Ravlić**, zastopnik tržaških Slovencev **prof. Andrej Budal** in zastopnik Jugoslovanske armade polkovnik **Gaževič**. Poleg omenjenih so se zbrali na proslavi še številni zastopniki raznih kulturnih, znanstvenih in drugih ustanov, slovenskih založb, Društva slovenskih književnikov, Glavnega odbora Zveze sindikatov, Ljudske prosvete in številno občinstvo.

Na proslavi pred Trubarjevim spomenikom je govoril **dr. Anton Slodnjak**, ki je v svojem govoru opisal pomen Trubarjevega dela za Slovence ter podčrtal nekaj bistvenih potez začetnika našega slovstva.

Po govoru so predstavniki oblasti in zastopniki raznih kulturnih, znanstvenih in drugih ustanov položili pred spomenik dolgo vrsto vencev.

ZAČETEK RAZSTAVE »ŠTIRI STO LET SLOVENSKE KNJIGE«

Takoj po končani proslavi pred Trubarjevim spomenikom je bil svečan začetek razstave v Moderni galeriji, ki jo je odprl ravnatelj Narodne in univ. knjižnice dr. Mirko Rupel. Nato je pomen in ureditev te zanimive in obširne razstave, ki vsebuje veličino vseh v štirih sto letih izišlih slovenskih knjig, številnemu občinstvu obrazložil ravnatelj Narodnega muzeja **dr. Jože Kastelic**.

ZAČETEK RAZSTAVE »DELO SLOVENSKIH PROTESTANTSKIH PISCEV«

Popoldne ob petih je bil v Narodni in univerzitetni knjižnici začetek zanimive in z vso skrbnostjo zbrane ter urejene razstave del slovenskih protestantskih piscev, ki jo je ob navzočnosti domačih političnih in kulturnih predstavnikov ter gostov odprl in v nekaj besedah raztolmačil dr. dr. Mirko Rupel.

SLAVNOSTNA AKADEMIJA V LJUBLJANSKI OPERI

V soboto zvečer je bila v ljubljanski Operi slavnostna akademija, ki se je je poleg že imenovanih političnih, kulturnih in znanstvenih delavcev udeležil tudi podpredsednik zvezne vlade **Edvard Kardelj**.

Na akademiji sta govorila **Josip Vidmar** in **dr. Mirko Rupel**. Josip Vidmar je v svojem zgoščenem uvodnem govoru poudaril nekaj najvažnejših značilnosti naše reformacije, predvsem patriotizem, ki je bil poleg verske vneme osnovni činitelj pri ustvaritvi temeljev slovenski književnosti. Dr. Mirko Rupel pa je v obširnejši razpravi »Ob prvi slovenski knjigi« obrazložil poslušalcem izredne napore prvega slovenskega pisatelja, ki je mogel samo v najtesnejši naslonitvi na slovenskega kmečkega človeka pred 400 leti napisati svojemu ljudstvu prvo knjigo v domačem jeziku.

Ves ostali spored so izpolnili Zbor in orkester Slovenske filharmonije moški zbor Radia Ljubljane in člani Slovenskega narodnega gledališča z izvajanjem Bravničarjeve Hymnus Slavicus, svečane predigre na Trubarjev koral, Trubar-Tomčeve pesmi »Hvalimo mi danes boga« in »Oče naš« in Bokorič-Tomčevo »Jutranjo pesem«, z recitiranjem iz Trubarjevih del, Župančičeve pesmi »Pred Trubarjevim spomenikom«, Aškerčeve »Slovenske legende« in Crusius-Sovretovega »Napisa na Trubarjevem grobu«.

Naša nota Italijanski vladi

Beograd, 9. sept. (Tanjug). Včeraj je bila v ministrstvu za zunanje zadeve FLRJ izročena italijanskemu poslaniku v Beogradu nota, v kateri je izražena zaskrbljenost zaradi kampanje, ki jo vodijo zdaj v Italiji po tisku in radiu ter z javnim nastopanjem posameznih uradnih osebnosti zoper FLRJ.

Nota ugotavlja, da se je ta kampanja, ki pravzaprav nepretrgoma traja, posebno poostrila v zadnjem času v zvezi z glasovi o reviziji mirovne pogodbe z Italijo in s še nerešenim vprašanjem Trsta.

Preiskava o nesreči na demarkacijski črti med conama A in B

Koper, 10. septembra (Tanjug). Urad za informacije Vojaške uprave JA je v petek sporočil, da je bilo na sestanku med zastopniki Jugoslovanske in anglo-ameriške vojaške uprave sklenjeno, da se sestavi mešana komisija, ki bo izvedla preiskavo na mestu, kjer sta bili 2. septembra ubiti 2 osebi, ki sta na prepovedanem kraju prekoračili demarkacijsko črto med anglo-ameriško in jugoslovansko cono. Komisija se bo sestala na od eku Krvavi potok v jugoslovanski coni STO. Po preiskavi bodo trupla izročena rodbinam.

Nova skupina beguncev iz Madžarske

pripoveduje o nasilju informbirojevcev

Hrvatske kmete v zaplombiranih vagonih odvažajo v neznano smer

Osijek, 10. sept. (Tanjug.) Ko je je preplavala Dravo pri Donjem Miholjcu, je zbežala v našo državo nova skupina madžarskih državljanov, in sicer: Antal György, rudar, Istvan Satany, avtomehanik, Erne Civar, Janos Stetner, kovač, vsi iz Pečuha, dalje Fer in Boka, delavca iz tovarne strojev iz Sopja, Istvan Bedenarih in Gabor Petruška, kmeta iz okolice Sikluša. Vsi ti so prosili za zatočišče v naši državi. Sprejeli so jih organi ljudske oblasti.

Begunci so izrazili željo, da bi stalno ostali v naši državi in da bi dobili zaposlitev, ker je življenje v današnji Madžarski neznosno. Tudi ta skupina je v glavnem tako kot prejšnje, ki so pribežale v našo državo, sestavljena iz mlajših ljudi. Vsi so govorili o težkem življenju na Madžarskem. Nasilje izvajajo, kakor pravijo, povsod. Rudniške delavce suženjsko silijo, naj nakopljejo čim več rude, ki jo takoj pošljejo v Rusijo in kot »sovjetski proizvod« prodajo drugim državam, tako da nima madžarsko ljudstvo od tega nobene koristi. Antal György je povedal, da je delal nad tri leta in pol na najtežjem delovnem mestu v pečujskih premogovnikih, kjer je množica ruskih strokovnjakov z mesečnimi plačami okrog 5000 forintov, medtem ko sam ni mogel zaslužiti več kot 200 forintov mesečno. To mu seveda ni zadoščalo niti za hrano.

Istvan Satany, ki je član madžarske partije delovnih ljudi, je vse do bega v našo državo služil vojaški rok. »Tako kot v drugih, imajo tudi v moji enoti,« je pripovedoval, »ruske instruktorje. Vse vojaško vežbanje se izvaja po ruskem sistemu.«

Pobegli Madžari so povedali, da odvažajo kmetijske pridelke, ki jih jemljejo pridelovalcem za smešno ceno, v glavnem v Rusijo, kar je povzročilo veliko pomanjkanje živil in povišanje njihovih cen.

Istvan Bedenarih je pripovedoval, da je dve sto kmetijskih gospodarstev iz vasi Salonte in Nemeta, okraj Siklus, odklonilo poziv, naj stopijo v zadrugo. Zato so vse člane teh gospodarstev, ki so hrvatskega rodu, izselili, natrpali v plombirane vagone in jih odpeljali v neznano smer. Doslej se še ni nihče vrnil, pa tudi o njihovi usodi nimajo nobenih poročil.

Slovesnost Argentinsko-jugoslovanske trgovske zbornice

Buenos Aires, 10. sept. (Tanjug) Argentisko-jugoslovanska trgovska zbornica v Buenos Airesu je priredila 7. septembra slavnostno večerijo, ki se je je udeležilo približno 100 zastopnikov argentinskega gospodarskega življenja.

Večerja je bila prirejena v počastitev argentinske delegacije, ki bo odšla te dni na zagrebški velesejem. Udeležili so se je tudi zastopniki poslaništva FLRJ v Buenos Airesu, predsednik trgovske borze Jose Harmandez, predsednik argentinsko-jugoslovanske zbornice Pedro Albin in drugi ugledni zastopniki argentinskega gospodarskega življenja.

Levantski sejem v Bariju

Bari, 10. septembra. (Tanjug.) V soboto so v Bariju odprli levantinski sejem, na katerem razstavlja svoje izdelke 52 držav. Skupna udeležba znaša 1694 tujih in 3000 domačih razstavljalcev. Po svojem obsegu in po številu razstavljalcev je letošnji sejem v Bariju prekosil vse prejšnje.

V soboto zvečer so podpisali

MIROVNO POGODBO Z JAPONSKO

Pogodbe niso podpisali SZ, ČSR in Poljska — ZDA in Japonska sta podpisali tudi varnostni pakt

San Francisco, 9. sept. (Tanjug): V soboto zvečer so v San Franciscu zastopniki 49 narodov podpisali mirovno pogodbo z Japonsko, AFP poroča, da so pogodbo podpisale vse delegacije, ki so se udeležile konference, razen sovjetske, poljske in češkoslovaške delegacije, ki niso bile navzoče pri tem slovesnem dejanju.

Dvorana opere, v kateri je bila konferenca, je bila ta dan okrašena tudi z japonsko zastavo. Mirovna pogodba z Japonsko je bila podpisana čez 10 let po napadu Japoncev na Pearl Harbour in natanko 6 let po dnevu, ko je ameriški general Douglas Mac Arthur sprejel kapitulacijo Japonske na Križarki »Missouri«. V imenu Japonske je mirovno pogodbo podpisal predsednik japonske vlade Sigeru Jošida.

Takoj po podpisu mirovne pogodbe z Japonsko je bil v soboto zvečer v San Franciscu podpisan dvostranski varnostni pakt med ZDA in Japonsko. S tem paktom so ZDA dobile pravico, da tudi po podpisu mirovne pogodbe obdržijo skopenske, letalske in pomorske sile na Japonski in okrog Japonske. V paktu je med drugim določeno, da Japonska tako dolgo, dokler bodo ameriške čete razmeščene v tej državi, ne bodo odstopile nobenega oporišča in nobene pravice katerį koli tretji sili brez poprejšnje privolitve ZDA.

Gromikov napad na japonsko mirovno pogodbo

San Francisco, 10. sept. (UP). Na tiskovni konferenci je sovjetski delegat Andrej Gromiko ostro napadel mirovno pogodbo z Japonsko in imenoval to pogodbo instrument, ki nikoli ne bo mogel pripeljati do miru in varnosti na Daljnem vzhodu.

Gromiko je dejal, da je sovjetska delegacija dokazala, da pogodba, ki so jo izdelale ZDA in Velika Britanija, ne bo preprečila obnove japonskega militarizma in da ne bo ustvarila pogojev za mir in varnost na Daljnem vzhodu in za »neodvisnost in suverenost Japonske«. Johna Fosterja Dulesa, tvorca mirovne pogodbe, je imenoval »vojnega hujskača«.

Ko je bral svojo izjavo, ki šteje 2500 besed, je Gromiko dejal, da je ta pogodba »zelo krivična za Kitajsko«. Po njegovem mnenju gre ta pogodba za tem, da bi se začela nova vojna, in ima pomen »načrta za novo vojno«. Rekel je, da bi ZDA rade uporabile »japonski narod kot hrano za topove pri svojih napadalnih imperialističnih ciljih«.

Gromiko je rekel časnikarjem »Sovjetska zveza ne samo noče imeti ničesar skupnega s temi načrti za pripravljanje nove vojne na Daljnem vzhodu, ampak tudi opozarja, da tisti, ki vsiljujejo takšno mirovno pogodbo z Japonsko, prevzemajo nase vso odgovornost pred narodi za posledice takšnega koraka«.

Eno izmed prvih vprašanj je Gromiku zastavil japonski časnikar Vprašal ga je, kaj se dogaja s približno 340.000 japonskimi vojnimi ujetniki, ki so še zmeraj v Sovjetski zvezi. Gromiko je odgovoril, da je to nesramno vprašanje in brez vsake podlage.

V odgovoru na neko drugo vprašanje je Gromiko rekel, da ima Rusija jasno in suvereno pravico nad otoki severovzhodno od Japonske in da so ZDA izpodbijale pravico ZSSR do teh otokov.

Vojaški krogi OZN na Koreji

predvidevajo novo kitajsko ofenzivo

Neprestani spopadi na fronti — Nova Kitajska obtožuje Ridgwayevo letalstvo kršitev nevtralnega področja

Tokio, 10. sept. (Tanjug). Po mnenju vojaških krogov ZN na Koreji pomenijo napadi Kitajcev in Severnih Korejcev v zadnjih dveh dneh uvodni del nove ofenzive. Po poročilu AFP so prišli vojaški krogi do tega prepričanja, ker Kitajci in Severni Korejci v zadnjih akcijah na bojišču uporabljajo številčno zelo močne oddelke in tvegajo tudi izgubo tankov, ki jih nikakor nimajo preveč. Tudi letalstvo Združenega poveljstva je opazilo večje premike sovražnikovih čet ob severni črti sedanjega bojišča.

Reuter poroča, da se nadaljujejo manjši spopadi med silami Združenega poveljstva ter kitajskimi in severnokorejskimi enotami na področju Kumhve. V zadnjih dveh dneh so Kitajci na tem odseku izvedli pet poizkusnih napadov, ki so bili zavrnjeni. Zaradi sovražnega pritiska so se morale sile Združenega poveljstva na nekaterih točkah umakniti. Na področju Kansonga je bila severnokorejska enota, ki je globlje prodrla v obrambno črto Združenega poveljstva prisiljena k umiku. Na zahodnem delu bojišča na področju Korangpoja so dosegle kitajske sile določen začasni uspeh v napadu, ki so ga izvedle v treh smereh, vendar so se morale umakniti po bojih, pri katerih je bilo uporabljeno lahko pehotno orožje.

Agencija Nova Kitajska poroča, da so ameriška letala od začetka septembra do danes baje nad stokrat kršila nevtralno področje Kesonga. V poročilu, ki ga je oddajal tudi pekinški radio, se trdi, da je bilo največ kršitev 7. septembra, ko so letala Združenega poveljstva 23 krat letela nad Kesongom.

Tass demantira navzočnost sovjetskih čet na Koreji

Moskva, 10. septembra (Tanjug). Sovjetska agencija Tass je objavila danes sporočilo, v katerem demantira vesti informacijskega oddelka Združenega poveljstva v Tokiu ter mednarodnega tiska o navzočnosti »sovjetskih čet bele rase v Severni Koreji.«

Sporočilo trdi, da imajo vsa ta in podobna poročila »namen zavesti svetovno javno mnenje.«

V perzijske vode so Angleži poslali

štiri rušilce za zaščito svojih ljudi

Podpredsednik perzijske vlade dolži Anglijo za prekinitev pogajanj in odklanja sklepe haaškega sodišča

London, 9. sept. (UP): V soboto so poslali v perzijske vode še 4 britanske rušilce, ki naj bi po besedah zastopnika britanske admiralitete zavarovali življenje britanskih državljanov v Abadanu. Čeprav je zastopnik rekel, da bodo ti rušilci zamenjali druge britanske pomorske enote v Perzijskem zalivu, sodijo, da bodo nekaj časa tam ostale tako prejšnje kot tudi zdaj poslane enote.

Podpredsednik perzijske vale Fatami je izjavil, da Perzija ne more v neskončnost odlašati z izvedbo zakona o nacionalizaciji. Znova je obtožil Vel. Britanijo in prevalil nanjo odgovornost za prekinitev anglo-perzijskih pogajanj v petrolejskem sporu.

Rekel je, da Perziji v prihodnje ne bo potrebna odločba haaškega sodišča in da njegova vlada tudi ne bo odgovarjala na vprašanja, ki jih ji bo poslalo mednarodno sodišče v Haagu.

Louis Adamič pokopan

New York, 10. septembra (Tanjug). Posmrtne ostanke Louisa Adamiča ameriškega pisatelja jugoslovanskega rodu, so pokopali v Bloomsbakeju. Med drugim so se pogreba udeležili stalni jugoslovanski delegat pri OZN dr. Aleš Bebler, v imenu veleposlaništva FLRJ v New Yorku pa Milenko Filipovič in generalni konzul Markovič.

Priprave na VI. zasedanje Generalne skupščine OZN

New York, 10. septembra. (Tanjug.) Agencija France Presse poroča, da je generalni tajnik OZN Trygve Lie poslal vsem državam članicam OZN začasni dnevni red VI. zasedanja Generalne skupščine, ki bo v Parizu Dnevni red ima 58 točk, toda do začetka zasedanja je mogoče dnevni red še spremeniti z novimi predlogi držav članic ali generalnega tajnika.

Attlee o vojni nevarnosti

London 10 sept. (Tanjug) Predsednik Britanske vlade Clement Attlee je danes rekel, da ne verjame, da bi bila vojna neizogibna, in da tudi ni prepričan, da bi se ZSSR pripravljala na novo vojno. Ko je govoril v svojem volivnem okraju, je Attlee po poročilu AFP dejal, da je oboroževanje tudi še nadalje potrebno, ker lahko prepreči izbruh vojne. Pri tem je dejal: »Moramo biti zadosti močni, da bi ZSSR in vsaka druga država spreviđela, da je bolje, če pride do sporazumov, ki bi vsaki državi omogočili, da živi v skladu s svojim prepričanjem.

Lakota na Severnem Kitajskem

Hongkong, 10. septembra (Tanjug). Agencija Nova Kitajska poroča, da najmanj tri milijone ljudi v pokrajinah Singjuan in Cahar na Severnem Kitajskem trpi lakoto. Kitajska oblastva so poslala ekipe, ki naj bi na kraju samem pomagale ogroženemu prebivalstvu. Lakota je izbruhnila zaradi suše, poplav in škode, ki jo povzročajo različne škodljive žuželke.

Avstrijski državljani odpeljani v SZ

Dunaj, 10. sept. (Tanjug.) Ves dunajski tisk prinaša izjavo državnega sekretarja Grafa o usodi več kot 700 avstrijskih državljanov, ki so jih po letu 1945 po nalogu organov sovjetske okupacijske cone odpeljali v Sovjetsko zvezo. Ko je govoril na konferenci vodstva mladinskega gibanja za Spodnjo Avstrijo, je Graf med drugim dejal, da avstrijska vlada zahteva, naj sovjetska okupacijska oblastva končno sporočijo avstrijski javnosti, kaj je s temi ljudmi.

Brazilsko potniško letalo treščilo med hiše

Sao Paolo, 10. septembra (UP). Brazilsko potniško letalo, ki je odletelo iz Sao Paola v Rio de Janeiro, je v soboto strmoglavilo takoj po odhodu. Padlo je na stanovanjske hiše in po krajšem času zgorelo. Pri tej nesreči je izgubilo življenje 13 ljudi, med njimi 3 stanovalci v hišah, na katere je letalo padlo. Razen tega je dobilo opekline še 15 potnikov, izmed katerih je 11 resno poškodovanih.

Udeležite se velike proslave

ob četrti obletnici priključitve Primorske k Jugoslaviji in zbora bataljonov VOS, VDV in II. brigade KNOJ, ki bo 16. septembra 1951 v Novi Gorici. Borci, obveščevalci in funkcionarji omenjenih partizanskih enot, pridite 16. septembra v Novo Gorico, kjer bomo imeli prvi povojni zbor!

Izpite za strokovni naziv je opravilo doslej nad 2.000 delavcev

Pri odmerjanju novih plač bodo upoštevali tudi strokovne nazive

Ob splošni prevedbi delavcev v strokovne nazive so prijavila podjetja v Sloveniji — po nepopolnih podatkih — nad 3.500 kandidatov k opravljanju izpitov za pridobitev višjega strokovnega zvanja. Do konca avgusta je opravilo skušnje nad 2.500 strokovnih delavcev, padlo jih je 29, drugi pa iz tega ali drugega vzroka še niso delali izpita.

Delavci so opravljali skušnje pred posebnimi izpitnimi komisijami. V večjih podtjetjih so sestavili lastne komisije, ponekod so jih imenovala višja gospodarska združenja, v mnogih primerih pa je bila imenovana komisija, ki je izpraševala zlasti kandidate iz manjših podjetij. V glavnem so bile komisije pravilno sestavljene in so razmeroma zadovoljivo opravile svoje naloge. Seveda so se pri tem dogajale tudi razne pomanjkljivosti. Ponekod so bili v zadregi za strokovnjake, ki naj bi bili člani komisij. Drugod spet so njihovo delo zavlačevali delavci, ki si niso pravočasno priskrbeli potrebnih listin. Marsikje so ugotovili, da v pravilniku ni ustreznih nazivov za nekatera dela, pa so si pomagali iz zagate tako, da so uporabili sorodne nazive.

Izpitne komisije so si pridobile v svojem delu precejšnje izkušnje. Tako so skoraj povsod ugotovile veliko neskladnost med teoretičnim in praktičnim znanjem delavcev, ki so opravljali skušnje. Ponekod je bilo temu deloma krivo tudi to, da so bili kandidati pozno obveščeni, kdaj naj pridejo k izpitu ter se v nekaj dneh seveda niso mogli temeljito pripraviti na skušnjo. V nekaterih mariborskih lokalnih podjetjih so mnogi kandidati padli že pri teoretičnem delu skušnje, ki so ga opravljali (morda to ni bilo najprimerneje) pred praktičnim delom. Izpitna komisija iz guštanjske železarne ugotavlja, da je zlasti teoretično, v manjši meri pa tudi praktično znanje nekaterih strokovnih delavcev zelo pomanjkljivo. V tem podjetju 4 kandidati niso uspešno opravili skušnje. Nekateri livarji nimajo jasnih pojmov o nastavljanju nalivkov in pravilni obtežitvi kalupov zaradi pritiska in vzgona. Komisija sodi, da se torej ni čuditi površnemu delu nekaterih delavcev in visokemu odstotku izmečkov, ter predlaga, naj bi v prihodnje kandidati za višje strokovne nazive še pred skušnjo obiskovali poseben strokovni tečaj, v katerem bi si pridobili temeljitejše teoretično znanje, ki jim bo koristilo tudi pri praktičnem delu. Podobno sodijo še mnoge druge izpitne komisije. Nekatere komisije zraven še dostavljajo, naj bi kandidati ne opravljali skušnje v svojem, marveč v drugem, seveda tovrstnem ali sorodnem podjetju, ker bi bilo tako laže objektivno ugotoviti njihovo strokovno usposobljenost.

Izpiti za pridobitev višjega strokovnega naziva bodo v glavnem končani do konca tega meseca. Vendar je še mnogo delavcev, ki imajo sicer vse pogoje, da bi si pridobili višje zvanje, pa se iz tega ali onega vzroka še niso prijavili, ali pa so celo odklonili, da bi opravili skušnjo. S tem škodujejo predvsem sami sebi, kajti iz osnutka osnovne uredbe o plačah, ki je bil objavljen te dni, je razvidno, da se bodo pri odmerjanju novih plač upoštevali tudi pridobljeni strokovni nazivi. Zato bo v njihov prid, če strokovno skušnjo čimprej opravijo.

Kakšne bodo najemnine v novem finančnem sistemu

Tovariš C. D. iz Ljubljane nam je poslal dopis, v katerem sprašuje, kakšne bodo najemnine po uvedbi novega finančnega sistema. Ker to vprašanje zanima mnogo ljudi — tako najemodajalce kakor najemnike — smo se za stvar pozanimali in izvedeli naslednje:

Najemnine bodo po uvedbi novega finančnega sistema zvišane približno petkrat. Marsikdo bo prvi hip dejal, da je to preveč. Če pa pogledamo resnici v oči, pridemo do drugačnega zaključka.

Najprej poglejmo, kakšno je bilo razmerje med najemnino in plačo pred vojno in kakšno je danes. Recimo, da si zaslužil pred vojno 1.000 dinarjev na mesec. Za enosobno stanovanje si plačeval okrog 400 dinarjev mesečne najemnine. Po osvoboditvi je izšla uredba, ki je določila, da se vse najemnine v primeri s predvojnimi znižajo za 40 %. To se pravi, da si začel plačevati za isto stanovanje namesto predvojnih 400 dinarjev le 240 dinarjev mesečne najemnine. Toliko še zdaj plačuješ, ker uredba o najemninah iz leta 1945 še ni bila spremenjena. Pred vojno si torej zaslužil na mesec 1.000 dinarjev in plačeval 400 dinarjev mesečne najemnine, torej 40 % od plače. Zdaj pa — vštevši vrednost živilskih nakaznic in bonov — zaslužiš, recimo, 10.000 dinarjev in plačuješ 240 din mesečne najemnine, to je le 2,4% od plače. Torej spreviđimo, da bodo po uveljavljenju novega finančnega sistema najemnine kljub petkratnemu zvišanju še vedno neprimerno nižje kakor v stari Jugoslaviji.

Zdaj pa si oglejmo vprašanje zvišanja najemnin še z gospodarske plati. Vsakomur je lahko jasno, da mora biti najemnina prvenstveno za vzdrževanje zgradb in za amortizacijo. Vsaka zgradba ima določeno življenjsko dobo, in če je ne vzdržuješ, se ta doba skrajša, to se pravi, zgradba začne propadati. Da je res tako, nam ni treba na široko dokazovati. Kar poglejmo po Ljubljani, v kakšnem stanju so stanovanjske zgradbe: omet mnogokje odpada, žlebovi so preluknjani, strehe prosijo krovca. To ni prav nič čudno, saj dosedanje najemnine niso zadostovale niti za najnujnejša popravila, kaj šele za velika popravila in amortizacijo! Skratka: o vzdrževanju stanovanjskega fonda po vojni skoraj ne moremo govoriti, zato so popravila nujno potrebna.

Kakor vidimo, bodo najemnine še vedno mnogo nižje kakor v stari Jugoslaviji. To je tudi prav, ker bi bile sicer hišnim lastnikom dober vir zaslužka, kakor so bile v stari Jugoslaviji. Po novem bodo torej najemnine urejene tako, da bo na eni strani zagotovljeno vzdrževanje zgradb, na drugi strani pa ne bodo tolike, da bi hišni lastniki najemnike lahko izkoriščali ter živeli od rente. Vzdrževanje zgradb bo obvezno. To bo določala posebna uredba, pa tudi odvajanje in črpanje amortizacije bo temu primerno urejeno.

Kako se bo po novem določala najemnina? Kolikor nam je znano, zamišlja osnutek zadevne uredbe razdelitev stanovanj na kategorije glede na stanovanjsko udobnost (tu se upošteva predvsem ali ima stanovanje kopalnico, vodo v kuhinji, parket v sobah itd., ali je suho in zračno ter podobna svojstva). Prvotno je osnutek določal pet kategorij, zdaj pa jih menda določa le tri. Pri določanju najemnine bo torej odločilno predvsem to, v katero kategorijo bo uvrščeno stanovanje in kako velika je njegova koristna površina.

Ko smo že pri stanovanjih, naj omenimo še to, da bodo po uveljavljenju novega finančnega sistema tudi drugi neblagovni izdatki nekoliko višji. Nižji pa bodo blagovni izdatki, zlasti izdatki za osnovne življenjske predmete (mast, sladkor in drugi). Sploh je pričakovati, da bodo cene kmetijskih pridelkov še naprej padale, saj nam to jamčita že dobra letina in intervencija socialističnega sektorja na trgu. To pa je hkrati osnovni pogoj za znižanje cen industrijskih izdelkov. Nedvomno je torej, da se zaradi zvišanja najemnin in drugih neblagovnih izdatkov življenjska raven ne bo znižala, kakor nekateri mislijo. S-č

Po domovini

Začela se je tretja konferenca mednarodnega sveta za glasbeno folkloro. V dvorani hotela »Central« v Opatiji se je začela v soboto popoldne tretja mednarodna konferenca za glasbeno folkloro. Udeležuje se je okrog 80 jugoslovanskih in 48 tujih delegatov. Ob slovesnem začetku so bili navzoči pomočnik predsednika Sveta za znanost in kulturo Ivan Frol, predsednik Sveta za znanost in kulturo LR Hrvatske dr. Milan Zanko, podpredsednik Sabora Hrvatske Josip Sestan ter mnogo kulturnih in javnih delavcev. Po pozdravu domačih in tujih delegatov je ravnatelj glasbeno etnografskega instituta v Ljubljani dr. Valens Vodušek prebral v angleščini esej pokojnega slovenskega muzikologa Franceta Marolta o slovenskem glasbenem narodopisju. S tem je bil končan večerni del konference, ki se je včeraj in danes nadaljevala.

Spomeniki, posvečeni Prvi proletarski brigadi. Do 22. decembra, dneva JA, bodo postavljeni spomeniki in vzidane spominske plošče na več krajih, kjer so se borile in zmagovale enote Prve proletarske brigade. Prvi proletarski brigadi ter njenim zmagam posvečeni spomeniki bodo postavljeni v Kalinoviku, Mliništu, pri Priboju in v vasi Sitnici.

Zadnji teden pred letošnjim zagrebškim velesejmom. V nedeljo se bo začel peti povojni zagrebški velesejem. Zadnje dni je prispelo v Zagreb na dan po 50 in več vagonov razstavnega blaga. Namen letošnjega velesejma bo, pokazati možnosti mednarodne trgovine. Po številu razstavljalcev bo nekoliko zaostajal za dosedanjimi velesejmi. Domačih razstavljalcev bo okrog 253, tujih pa 243. Vseh razstavnih proizvodov na njem bo približno 1.600. Zanimanje zanj pa je mnogo večje kakor je bilo za prejšnje, ker bo imel izrazito trgovski značaj. Med tujimi razstavljalci jih bo največ iz Avstrije, Belgije, Italije in Zahodne Nemčije. Razen teh bodo razstavile še ZDA, Francija, Nizozemska, Švica, Egipt in Izrael.

Tretja republiška kmetijska razstava v Novem Sadu. V Novem Sadu so včeraj odprli tretjo republiško razstavo LR Srbije. Slovesnosti sta se udeležila tudi ministra zvezne vlade Mijalko Todorović in Milentije Popović. Razstavo je odprl ravnatelj glavne uprave za kmetijstvo LR Srbije Dragoslav Mutaković, ki je med drugim kratko spregovoril o razvoju in napredku kmetijstva v Srbiji po osvoboditvi. Samo po letu 1947 je dala država kmetovalcem nad 16.000 vagonov semenske pšenice, nad 12.000 vagonov umetnih gnojil itd. K napredku kmetijstva so mnogo pripomogle znanstvene ustanove in kmetijski strokovni kadri. V Srbiji je zdaj 32 znanstvenih ustanov z 265 znanstveniki. Na razstavi sodeluje nad 1000 državnih kmetijskih posestev, kmečkih delovnih zadrug in kmetijskih posestev. Posebno pozornost vzbujajo pridelki socialističnih gospodarstev. Največji uspeh v našem kmetijstvu so pridobitve na področju socialistične preobrazbe vasi. Že zdaj dajejo kmečke delovne zadruge in državna kmetijska posestva 26 % celotnega pridelka žita in 36 % industrijskih rastlin.

Priprave za praznovanje dneva Jugoslovanske vojne mornarice. Splitska posadka se pripravlja na praznovanje dneva jugoslovanske vojne mornarice, ki bo letos zlasti svečana v okviru praznovanja desetletnice ljudske revolucije. V vseh enotah pripravljajo kulturne zabavne večere ter razne športne tekme. V Splitu pripravljajo tudi veliko iluminacijo. V proslavi bo sodelovalo mnogo ladij trgovske in vojne mornarice.

Potniško ladjo »Karadjordje« bodo dvignili iz morja. Potapljaške ekipe »Brodospasa« se pripravljajo na dviganje potniške ladje »Karadjordje«, ki je 2. aprila 1941 zavozila na mino blizu otoka Zlarina. Ladja tehta 1400 ton in leži 54 m globoko. Dviganje bo združeno z velikimi težavami. Mina, na katero je zavozila, je eksplodirala pod krmilom. Zato domnevajo, da stroji niso hudo poškodovani in da jih bodo lahko še uporabili. Računajo, da bo znašala vrednost dvignjene ladje nad 50 milijonov deviznih dinarjev. Ko jo bodo popravili, bo na njej prostora več ko za 1000 potnikov.

V enem dnevu so nabrale čebele iz enega ulja 13,5 kg medu. V mnogih krajih naše države je bila letos vegetacija zelo bujna. Zato so čebele nabrale mnogo medu. O redkem primeru v čebelarstvu poročajo iz Zagreba. Zagrebška čebelarska centrala ima v Bosanskem Drenovcu uljnak, kjer so čebele enega samega ulja nabrale v enem dnevu 13,5 kg medu, čebele drugega ulja 10,5 kg, iz vseh 85 uljev pa so ga nabrale v štirih dneh 1.150 kg.

Tuje mladinske brigade so se vrnile z mladinske proge. Gradbišča mladinske proge Doboj-Banja Luka so zapustili te dni mladinci iz tujine, ki so pomagali našim brigadam graditi progo. V 21 tujih brgiadah je delalo nad 650 mladincev iz ZDA, Francije, Anglije, Avstrije, Belgije, Nizozemske, skandinavskih držav, Trsta in Zahodne Nemčije. Vse tuje brigade so si pred odhodom v domovino ogledale razne kraje naše države, zlasti turistične kraje na Jadranu in na Hrvatskem. Več tujih brigad je bilo razglašenih za udarne, vse pa pohvaljene.

Koprska radijska postaja oddaja na novi valovni dolžini

Koper, 9. sept. (Tanjug). Radijska postaja jugoslovanske cone STO v Kopru je začela včeraj za poskušnjo oddajati na novi valovni dolžini z novim oddajnikom, ki je mnogo močnejši od dosedanjega. Po prvih sporočilih poslušalcev se radio Koper zdaj zelo dobro sliši v Trstu in v bližnjih krajih Jugoslavije ter Italije. Koprska radijska postaja oddaja za vse tri narodnosti tega ozemlja, Slovence, Italijane in Hrvate po 10 ur dnevno.

Ob tej priložnosti je radio Koper izdal brošuro o dosedanjih programih in drugih beležkah o delu.

Spor za skladišče na Masarykovi cesti v Ljubljani

Med podjetjem za preskrbo železničarjev in mestnim podjetjem »Prehrana« že dalj časa traja spor zaradi skladišča na Masarykovi cesti št. 15. To skladišče je bilo nekdaj last Železničarske nabavljalne zadruge in si ga zato lasti omenjeno železničarsko podjetje, ki pa sedaj zaseda le manjši del skladišča. Večji del je doslej uporabljalo mestno podjetje. Upravičeno se čuti zaradi tega, ker po eksploziji l. 1945 močno porušenega skladišča niso popravili železničarji, ampak mestni ljudski odbor. Te dni je spor obravnavala Državna arbitraža, ki je odločila v prid železničarskemu podjetju.

Sedaj, ko je dokončno rešeno vprašanje lastništva, zahteva železničarsko podjetje, naj »Prehrana« v roku enega meseca izprazni skladišče in grozi, da bo sicer zahtevalo prisilno izselitev. Ali je zahteva po izpraznitvi skladišča upravičena? V kolikor bi bilo mogoče »Prehrani« dodeliti ustrezno skladišče z industrijskim tirom, kot ga ima skladišče na Masarykovi cesti, ne bi bilo razloga, da ne bi ugodila tej zahtevi. Žal pa takega skladišča doslej še nimamo v Ljubljani in zato mislimo, da bo moralo železničarsko podjetje še malo potrpeti, ker bi bila sicer ogrožena preskrba velike večine ljubljanskih potrošnikov. »Prehrana« namreč oskrbuje skupno 136.372 potrošnikov, za katere mora uvoziti v Ljubljano mesečno okrog 149 vagonov moke, 13 vagonov sladkorja in 12 do 13 vagonov maščobe. Sedaj dobimo preko tega skladišča mesečno tudi nad 100 vagonov sadja, jeseni pa pride še na stotine vagonov krompirja in drugih povrtnin.

Železničarsko podjetje oskrbuje 11.857 potrošnikov. To je visoko število, vendar v primeri s številom potrošnikov, ki jih oskrbuje »Prehrana«, komaj slaba desetina. Doslej niti ne izkorišča vseh skladiščnih prostorov. V kletnih prostorih ima že nekaj mesecev samo razno embalažo, ki jo bi prav gotovo vskladiščilo drugod, če bi bilo v večji stiski za prostor.

Ne odrekamo pravice železničarskemu podjetju do skladišča, vendar tudi ne moremo odreči nad 120.000 potrošnikom pravice do redne preskrbe. Zato bi se po našem mnenju morali za sedaj obe podjetji sporazumeti, kako bi skupno čimbolj racionalno izkoriščali obstoječe prostore vse dotlej, dokler »Prehrana« ne bi dobila primernega skladišča. Za to pa mora čimprej poskrbeti, saj imamo v Ljubljani na splošno premalo skladišč in bo potreba po njih vzporedno z izboljševanjem življenjskih pogojev prebivalstva še naraščala.

Koliko in kakšnega bomo pili?

Vinogradnik pravzaprav nikoli ne ve koliko sodov bo jeseni napolnil z moštom. Od cvetja pa do trgatve spremlja življenje trte s strahom v srcu. Spomladi trta lepo cvete — pa pade slana in zamori nežno rast. Poleti kipi vinograd v bujnem zelenju — pa se nakopičijo oblaki, toča oklesti trte in veseli upi splavajo po vodi.

Tako so trgovali z vinom v starih časih. (Slika je iz 17. stoletja po Valvasorjevi knjigi Slava vojvodine Kranjske)

Tudi letošnjo pomlad je trta povsod lepo cvetela in je kazalo, da bo pridelek tak, kakršen že dolgo ni bil. Na splošno se vinogradniki niso dosti uračunali, razen na Bizeljskem in delno v Halozah, kjer je razsajala toča. Drugod bo letina mnogo boljša ko lani. Sicer povsod ne bo enaka. Letina je namreč odvisna tudi od tega, kako posamezni vinogradniki okopavajo, škropijo itd. Zaradi slabe obdelave je marsikje napadla trte peronospora. Tudi oidij ji ni prizanesel. Seveda je vzrok tudi v tem, da primanjkuje žveplja v prahu. Če trte dovolj ne žveplaš, je letina vselej dvomljiva.

Konec koncev pa vendar lahko rečemo, da vinskim bratcem ni treba biti v skrbeh. Čeprav ni letina najboljša, bo vina dovolj. Najbolje kažejo vinogradi na Primorskem. Tamkajšnji vinogradniki menijo, da bodo letos pridelali 30 do 50 % več vina kakor lani. Še bolje pa kažejo vinogradi v drugih delih države. V Dalmaciji in Srbiji bo vina gotovo 50 do 60 % več kakor lani. Seveda je treba računati, da je letošnja vegetacijska doba za 14 dni za povprečno. Spomladanski zastoj v vegetaciji bo lahko nadoknadila jesen. Vse kaže, da bo jesen lepa. Greh bi bil, če bi začeli trgatev prezgodaj, kakor so navajeni zlasti okrog Novega mesta in v Beli krajini. Počakali naj bi pravega časa v drugi polovici oktobra — pa bo kapljica obilnejša in boljša.

Sicer pa bo letošnja kapljica na splošno boljša od lanske. Lanska primorska vina so bila precej »vlečna«, kakor pravijo vinski strokovnjaki. To se pravi: ker je bila suša, se grozdje ni pravilno razvijalo, zato je nastala v vinu ocetna in mlečna kislina. Tako vino ni najboljše, kar spoznaš že po tem da se vleče kakor olje. Letos je bilo na Primorskem dovolj vlage, hranilne snovi so se laže topile in trta jih je zadostno vsrkavala. Zato bo vino dobro. Slabša, to se pravi manj sladka, pa bodo vina na Štajerskem, medtem ko bodo dalmatinska in srbska vina za naš okus boljša, to se pravi, ne bodo tako težka.

Bralce, zlasti pa tiste ki vino radi pijejo, bo zanimalo, kakšna bo letos kupčija z vinom in po kakšni ceni ga bodo pili. Ker je notranji trg odvisen tudi od izvoza, poglejmo najprej, kolik bo pričakovan izvoz letošnjega pridelka. Po izvozu ni več tolike potrebe, kakor v prejšnjih letih. Sicer si je naše izvozno podjetje »Slovenija-Vino« precej trdno osvojilo tuja tržišča in dosega do 20 % višje cene kakor podjetja drugih, konkurenčnih držav. Zdaj bo tržišča izbiralo: prodajalo bo predvsem tam, kjer bolje plačajo, medtem ko bo v države, kjer je cena nižja — kakor n. pr. v Švico — izvažalo manj.

Da ni treba več toliko izvažati, pa je vzrok tudi v tem, ker podjetje »Slovenija-Vino« izvaža mnogo več vina v steklenicah. To se pravi: z mnogo manjšo izvoženo količino doseže isti devizni efekt. Za vino v steklenicah dobi povprečno šestkrat več kakor za vino v sodih. Z modernizacijo polnilnih naprav bodo izvoz v steklenicah še povečali. Po zamisli direktorja tovariša Deva so izdelali napravo za avtomatično polnjenje, stiskanje in vezanje zabojev. Izvoz vina v steklenicah ovira samo pomanjkanje zamaškov, ki je odvisno od uvoza plutovine.

Vse kaže, da se bo vino na notranjem trgu še pocenilo. Odkupna cena grozdja je v drugih republikah padla že na 14 do 18 dinarjev. V nedavni preteklosti — ko je bila konjunktura — so bile odkupne cene vina okrog 100 % višje od proizvodnih cen. Vzrok je bil v pomanjkanju količin za notranji trg, pa tudi v anarhičnem nakupovanju, ki je prišlo do izraza zlasti v zadnjih mesecih. Če bodo odkupovalci nastopali enotno se bodo odkupne cene kmalu približale proizvodnim. To bo imelo dvojno korist: kupna moč kmeta se ne bo čez mero povečala, cene vina pa bodo znatno padle.

Nekateri menijo, naj bi izvoz vina sploh opustili oziroma omejili na minimum. Po našem mnenju to ne bi bilo pametno. Prvič, zaradi povezanosti z zunanjim trgom, drugič zato, ker bomo imeli presežke v vinu, da ga bomo kljub pričakovanim izvoznim količinam lahko še vedno pili po zmernih cenah, tretjič pa zato, ker visoko kakovostnih vin ne bi mogli prodati doma. Kdo bo pri nas kupoval traminca, muškatelca in druga draga vina če so pa ljudje navajeni na cviček in na druge običajne vrste!? In končno — tudi vinogradniki in vinarska podjetja potrebujejo devize. Kje jih bodo dobili če ne z izvozom?

Naj bo že tako ali tako — ljubitelji dobre kapljice so lahko veseli, saj jim že zdaj ni treba več stati v vrstah kakor prejšnja leta, če ga hočejo popiti liter ali dva, pa tudi tako globoko jim ni treba poseči v žep kakor pred nekaj meseci. Letošnja letina bo dala dovolj vina za vse, ki ga radi pijejo. In — kar je poglavitno — pocenilo se bo! S-č

Tako trgujejo z vinom dandanes: V ogromno klet podjetja »Slovenija - vino« se steka vino iz vse Slovenije. V kleti so ogromni sodi in cisterne. Samo v cisterne lahko spravijo 140 vagonov vina. S pomočjo avtomatične črpalke teče vino iz kleti po ceveh naravnost v vagone na postaji, od koder potuje v daljne dežele. Kadar pripeljejo vagoni vino iz raznih krajev Slovenije, prav tako teče po ceveh iz vagonov naravnost v klet

11. SEPTEMBRA SPET IZIDE

MLADINA

Štirinajstdnevnik na 16 straneh BOGATA VSEBINA Z DOMAČO POVESTJO V SLIKAH: JOSIP JURČIČ: JURIJ KOZJAK — SLOVENSKI JANIČAR. — POSAMEZNA ŠTEVILKA 18 DIN — MESEČNO 36 DINARJEV. Naročite: Uprava »Mladina«, Ljubljana, Dalmatinova ul. 6. Uredništvo in uprava.

Tujci so spali na slamnjačah

V hotelu »Jadran« v Dubrovniku je naročil Centralni komite ljudske mladine Jugoslavije po »Putniku« 27 postelj za tuje mladince. Dodelili so jim hotel »Jadran«. Čeprav pa je bil ta hotel že od prej določen za tuje letoviščarje, se je nastanila v njem skupina Beograjčanov, med katerimi ni bilo nobenega mladinca. Čez pet dni pa je prispela v Dubrovnik skupina francoskih študentov, ki so morali spati v bližnjem poslopju na slamnjačah.

Pojasnilo k članku »Še nekaj pripomb k plačam trgovskih uslužbencev«

V našem listu smo 1. t. m. objavili članek »Še nekaj pripomb k plačam trgovskih uslužbencev«. K temu članku smo prejeli pismeno pripombo Državne založbe Slovenije, ki trdi, da del podatkov, ki se tičejo njihovega kolektiva, ni točen. Zato smo celotno zadevo ponovno preverili in ugotovili naslednje:

Pritožba Državne založbe Slovenije je povsem utemeljena. Junija letos so njihovi uslužbenci zares prejeli povprečno po 4580, ne pa po 8512 din mesečne plače, kot je bilo navedeno v objavljenem članku. To napako je povzročila deloma površnost, deloma preobremenjenost z delom (po lastni izjavi) odgovornih uslužbencev na Glavni upravi za trgovino in preskrbo LRS, ker so v »Zbiru plačilnih fondov za mesec junij 1951 (podatki NB) upoštevali le trgovsko, ne pa tudi prosvetno osebje Državne založbe Slovenije (redakcijo itd.) ter so netočne podatke izročili Republiškemu odboru sindikata trgovskih uslužbencev. Te podatke je uporabil pisec omenjenega članka, ker jih je upravičeno sodil za verodostojne.

Ljubljančani se poslavljajo od „FIGOVCA"

Nikjer v Ljubljani ni bil boj med starim in novim tako žilav in dolgotrajen kakor prav sredi mesta. Že ko je padla ograja tam, kjer stoje zdaj lepe visoke hiše ob desni strani Cankarjeve ceste, še bolj pa po zgraditvi nebotičnika in palače bivše zavarovalnice »Slavije« je postalo očitno, da se bodo morale starinske, nizke in od zoba časa že močno načete hiše ob levi strani Tyrševe ceste prej ali slej sprijazniti s svojo usodo in izginiti. Toda naravni razvoj mesta in njegove potrebe so zadevale na razne predsodke, predvsem pa na lastninsko pravico. Lastniki teh starih hiš in sveta, ki na njem stoje, so se krčevito upirali vsaki misli, da bi se njihove hiše umaknile modernim poslopjem v stavbni črti. Vse dokazovanje, da hišica s staro ljubljansko gostilno »Figovcem« v neposredni bližini dveh velikih modernih palač zelo kvari lice Ljubljane, je bilo zaman. Lastninski čut, še bolj pa pohlep po zaslužku, po mastni odškodnini, je zaviral v stari Jugoslaviji to čedalje nujnejšo modernizacijo Ljubljane.

Vsaka stvar pa ima svoj konec. Tako smo naposled le dočakali, da je padla odločitev o štirih starih hišah sredi Ljubljane. Ljubljana je z zadovoljstvom pozdravila sklep MLO, da bodo te hiše padle. Nobenih javnih razprav, nobenega dokazovanja, prerekanja in pravdanja ni bilo treba. Sama po sebi umevna javna potreba našega mesta je zmagala. In sklep o tem ne bo ostal samo na papirju. Nasprotno, podiranje starih hiš se je že začelo. Že včeraj so se zbirali radovedneži okrog »Figovca« in gledali, kako se začenja konec te sloveče ljubljanske krčme, tega koščka stare Ljubljane. Pravo podiranje »Figovca« se je začelo šele danes, včeraj pa so Ljubljančani gledali priprave nanj.

Šlo je zelo hitro. Vsi gostilniški prostori so bili že zjutraj prazni, ostale so gole stene. Vse pohištvo, opremo in instalacije so pobrali iz njih, tudi kuhinjo so izpraznili in znosili vse skupaj na dvorišče. Hkrati so pobrali s strehe žlebove in pločevino ter podrli in odnesli železno ograjo s terase. S tem delom so še posebno pohiteli. Pločevina je draga in težko jo je dobiti. Proti večeru je kazal »Figovec« samo še gola rebra. Le za kamnitno ploščo, ki so jo pritrdili vinski bratci na zid v spomin Andreju Smoletu, se ni nihče zmenil. Nanjo so menda pozabili celo penati.

Ljubljančani se poslavljajo od »Figovca«, od tradicij in spominov, ki jih ni malo v zvezi s to staro, splošno znano gostilno. Hkrati pa se poslavljajo od največje ovire, ki je dolga leta krčevito kljubovala razvoju in napredku središča Ljubljane. Še ta mesec bodo padle vse štiri stare hiše in šele potem bomo prav videli, koliko bo naše mesto s tem pridobilo na lepoti, zlasti ko bo zgrajena na tem prostoru velika palača. Za »Figovcem« pride takoj na vrsto hiša, kjer so zdaj poslovni prostori podjetja »Jugoreklam«, potem bivša Zaltova hiša in nazadnje še skladišče ter hlevi za »Figovcem«.

TITOVI ZAVODI LITOSTROJ — LJUBLJANA

Telefon 38-11 do 38-15 Brzojavni naslov: Litostroj

Sporočamo vsem interesentom, da izvršujemo čelno ozobljenje.
Pismena naročila z risbami pošljite po pošti ali prinesite osebno.
Vse informacije daje Prodajni oddelek Litostroj-a, interna tel. št. 457

PRVE KONJSKE DIRKE NA NOVEM DIRKALIŠČU V KRANJU

Gledalcev 10.000 — Najboljši prejeli visoke nagrade

Kranj, 9. septembra.

Danes popoldne je bila v Kranju slovesna otvoritev novega stadiona za konjske dirke. Poročnik Baždar se je v otvoritvenem govoru zahvalil vsem, ki so s prostovoljnim delom prispevali k tako hitri dograditvi tega velikega dirkališča. Potem ko so odigrali himno, se je točno ob 14 uri ob navzočnosti 10.000 dobro razpoloženih gledalcev začelo tekmovanje. Občinstvo je posebno navdušeno pozdravilo 13-letnega Krušiča, ki je v konkurenci priznanih vozačev pripeljal drugi na cilj. Prav tako je gledalce navdušila zmaga 48-letnega Akarova v preskakovanju ovir. Zlasti je bila zanimiva galopska dirka kmečkih zadrug kjer so tekmovalci nastopili v narodnih nošah in sicer na rekordnem številu konj (78 konj). Parcour ovire niso bile najboljše postavljene in preveč razmaknjene. Dirkalna proga je bila kljub temu, da je bila kot nova premehka, razmeroma dobra. Največja dosežena povprečna hitrost na 1 km je 1:33 min. Organizacija tekmovanja je bila dobra. Rezultati posameznih dirk.

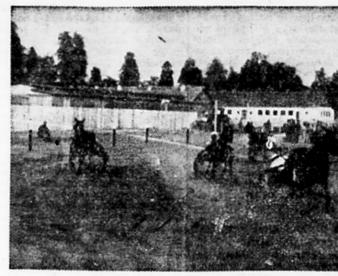

Dirka »Tiskanina« Kranj: V tretjem heatu je zmagal »Pionir« z vozačem I. Lipejem. Povprečna hitrost na 1 km 1:33, nagrada 12.000 din. 2. »Anči« z vozačem D. Hafnerjem 1:36.

Dirka »Sadje - Vino«, Kranj: Uvodno skakanje: prvi »Cene« z jezdecem S. Nemcem (Borec - Maribor) 0:40.8, 4000 dinarjev. 2. »Viktor« s H. Hoffmanom, Ljubljana, 0:46 6.

Dirka »Obutev«, Kranj: ravna galopska: 4000 din 1. »Bojka« z A. Gorjancem (Borec, Kranj) 1:58.5. 2. »Lisa« z B. Sajovicem (Borec, Kranj) 1:59. 3. »Gugutka« z M. Baukovičem (Postojna) 2:00.0.

Dirka Industrija bombažnih izdelkov, Kranj — tolažilni handycap, 8000 din 1. »Bojka« z D. Hafnerjem (Zagorje) 3:59. 2. »Prisojna« z Ivanom Krušičem (Ljubljana) 4:08.

Dirka »Preskrba«, Kranj, enovprežna za kmečke konje; 6000 din. 1. »Cveto« z vozačem J. Jamnikom (Zadruga Šmartno ob Savi) 5:38. 2. »Istra« z vozačem Šolarjem 5:39.

Dirka »OLO Kranj - okolica«, ravna galopska dirka, polnokrvni konj: 1. Bezeljak na »Afroditi« (»Triglav«, Ljubljana) 1:44. 2. M. Češnovar na »Dugi« (Tr. Lj.) 1:46

Dirka Gorenjske elektrarne, Kranj, ravna galopska za pionirje na 1000 m dolgi progi (ostale proge nekoliko manj ali nad 2000 m), nagrada častna: 1. Prislan na »Vidi« 1:56.4 (»Borec« Kranj). 2. Gorjanc II na »Musi« (isti klub).

Dirka Zadružni sklad, Kranj: ravna galopska za kmečke konje; jezdeci v narodnih nošah, nagrada 4000 din: 1. A. Gorjanc na »Artušu«, lastnik Prislan Franc. Kranj. 2:01.4 2. (I. Jamnik na »Cvetu«) kmečka delovna zadruga. Smartno ob Savi 2:02.3.

Dirka OLO Kranj - mesto, dvovprežna, 12.000 din: 1. »Pristojna« — »Šilec« z vozačem I. Krušičem 3:00. 2. »Paliudri« — »Lelija« z Makovcem 5:01. V. Stempihar

ODRED PODLEGEL BOLJŠEMU NASPROTNIKU S 3:2

Ljubljančani igrali dobro, Beograjčani izvrstno

Ljubljana, 9. septembra

Tekma druge zvezne lige, gledalcev 10.000, sodil Damjani.

Odred: Bencig, Medved, Pelicon, Fajon, Berginc, Korunovič, Životič, Kumar, Hočevar, Petrovič, Belcer.

Radnički: Prvulovič, Srdanovič, Magaš, Pajevič, Požega, Djordjevič, Petakovič, Rančič, Raškovič, Pričevič, Josipovič.

Strelci: Kumar v tretji minuti, Hočevar v 49. minuti za Odred, Raškovič v 42. minuti, Petakovič v 61. min. in Rančič v 80. min. za Radnički.

V prvem polčasu ni bilo opaziti, da bodo zmagali gostje, ker se je Odred v prvih minutah presenetljivo znašel pred nasprotnikovim golom. Že v 3. minuti je Kumar prisebno streljal v desni spodnji kot. Nenadno vodstvo Odreda je navdušilo gledalce, saj so bili prepričani, da jim bo dalo še večji polet. Žal pa se to ni zgodilo. Odred je nadaljeval precej ležerno in nekoristno igro ter bil kljub temu v rahli premoči. Vendar je bilo opaziti tehnično sposobnost beograjskih igralcev. Nič kaj nevarna akcija gostov se je zaradi nerodnosti domače ozje obrambe končala z golom. Po tem je postala igra na trenutke surova. Vse graje izrazil v 61. minuti Petakovič. Njegova igralcev Radničkega, ki so hoteli s žaulí izločiti iz igre vsaj enega od boljših Odredovih igralcev. Odred se jim je tudi v tem smislu zoperstavil. Posledica tega je bila, da sta morala zapustiti igrišče laulirani Hočevar in nasprotnikov krilec.

V drugem polčasu sta obe moštvi igrali zopet kompletni. Odred je dobro začel in je imel iniciativo najmanj 15 minut. Belcer je dvakrat silovito streljal in vratar Radničkega je le s težavo obranil obe žogi. Prav tako sta bila odločna Hočevar in Kumar. Tega pa ne moremo trditi o Životiču in Petroviču. Res pa je, da sta bila Petrovič in Belcer preveč osamljena, toda ne po svoji krivdi. Če bi ju krilska vrsta bolj zaposlila, Odred danes prav gotovo ne bi odšel z igrišča poražen. Beograjčani so nato 20 minut takorekoč dominirali na terenu. S hitrimi prenosi žoge preko kril, ki so vedno točno »centrirala« so presenečali Odredovo obrambo. Pri tej je bil šibka točka Pelicon pa tudi vratar Bencig je bil od nepresťanih strelov precej zmeden. Sicer je branil zelo težke žoge, za kar je žel priznanje gledalcev. Premoč Radničkega je izrazil v 61 minuti Petakovič. Njegova žoga se je odbila od vratnice v mrežo. Bencig bi jo lahko z večjo pazljivostjo prestregel. Prav tako je sicer ta požrtvovalni vratar posegal predaleč v polje. Videz je bil, da se z obrambo kaj težko sporazumeva. Radnički je igral tako prodorno z vsemi možmi, da ga je bilo težko zaustaviti. Zmagoviti gol je bil plod te zbrane in hitre igre. Bencig je sicer žogo vlovil, toda zdrknila mu je iz rok in se odkotalila v gol. Radničkemu je bilo dovolj. Zmaga je bila tu. Zato je igro zavlačeval. Odred je imel še 10 minut časa. Torej še vedno dovolj za izenačenje. Toda zato je bilo treba obilo volje in izrabiti vse rezerve fizične sile. V teh odločilnih minutah pa je manjkalo domačim igralcem, prvega in drugega. Žoga se je vrtela v Odredovem kazenskem prostoru kot v začaranem krogu, a v domačem moštvu kar na enkrat ni bilo igralca, ki bi pobegnil z njo ali jo na kak drug način odvzel Radničkemu.

Zmaga Radničkega je zaslužena. Odredovim igralcem je zameriti, da so se po vodstvu 1:0 vdali uspavajočemu zadovoljstvu, namesto da bi se borili za povišanje rezultata. V drugem polčasu so igrali (razen poslednjih 10 minut) zelo dobro toda Radnički je bil naravnost odličen. V podrobnejšo analizo se ne spuščamo, ker smatramo, da je za naše čitatelje poročilo itak dovolj obširno. Bolj strokovna poročila pa naj objavlja »Odred« v »Nogometu«, saj so bila po njegovem mnenju moja dosedanja poročila (prej v »Ljudski pravici« in sedaj pri »Ljubljanskem dnevniku«) itak nestrokovna.

K. D.

Prva liga

Hajduk : Dinamo	3:1 (2:1)
Partizan : Sarajevo	1:2 (1:2)
Mačva : Crvena zvezda	0:2 (0:1)
Lokomotiva : BSK	1:0 (1:0)
Spartak : Borac	2:0 (1:0)
Napredak : Vojvodina	1:4 (1:1)

Druga liga

Kvarner : Rabotnički	2:1 (0:1)
Odred : Radnički	2:3 (1:1)
Metalac : Dinamo P.	4:3 (2:2)
Železničar : Zagreb	0:1 (0:0)
Tekstilac : Budućnost	1:3 (1:2)
Proleter O. : Proleter Z.	3:1 (2:0)
Velež : Rudar	7:0 (1:0)
Vardar : Bokelj	8:0 (1:0)

MEDNARODNO KOŠARKARSKO SREČANJE V BEOGRADU

Največja zmaga Jugoslovanov

JUGOSLAVIJA : FRANCIJA

56:46 (29:19)

Beograd, 8. septembra

Jugoslovanski košarkarji so si danes priborili pomembno zmago nad francosko državno reprezentanco, katero so premagali s 56:46 (29:19). Ker spada francosko moštvo med najmočnejše v Evropi, se je pričakovalo, da bo borba z Jugoslovani ostra. Zgodilo pa se je drugače. Francoska ekipa, katero so sestavljali sami mladi igralci, je ves čas tekme igrala podrejeno vlogo. Njeni igralci so sicer na trenutke pokazali lepo igro, posebno pa so bili slabi pri metih na koš. Naša ekipa je imela lahko nalogo, saj je bila od začetka do konca igre ves čas v vodstvu. V drugem polčasu so naši igralci izvajali pravo ekshibicijsko igro, v kateri so le v zadnjih 10 minutah nekoliko popustili. Ta čas pa so izrabili Francozi, katerim je uspelo zmanjšati razliko za 10 točk. Koše za Jugoslavijo so dosegli: Gec 12, Sokolovič 1, Engler 7, Loci 13, Kalember 5, Demšar 4, Marjanovič 14. Tekmo sta sodila mednarodna sodnika Milan Kobali in Janoš Gerdof.

Pri tekmi ženskih reprezentanc so bile najbolj zanimive borbe pod koši

Po tekmi sta kapetana reprezentanc naslednje izjavila:

Kapetan francoske ekipe Desseme: »Jugoslovani so odlično igrali in zasluženo zmagali. Sodniki so včasih dovolili preostro igro. Naša ekipa še ni vigrana. V Carigradu se bomo skušali revanžirati.

Kapetan jugoslovanske reprezentance Gec: »Zadovoljen sem z rezultatom. To je naša največja zmaga, ki smo jo dosegli. Mladi Francozi igrajo zelo hitro in pravo ameriško košarko.«

V predtekmi sta tekmovali ženski reprezentanci Francije in Jugoslavije. Zasluženo je zmagala Francija z rezultatom 41:34 (27:17). Tekma, razen zadnjih 10 minut ni bila zanimiva. Med našimi igralkami so se izkazale Petrovičeva in Zokovičeva.

TSCHANEN SE JE IZSELIL V KANADO

Bern. — Švicarski skakalec Fritz Tschanen, ki je naš dober znanec s Planice, kjer je leta 1948 s 120 metrskim skokom na veliki skakalnici postavil nov svetovni rekord, se bo te dni izselil v Kanado. Naselil se bo v Montrealu, kjer bo imel tudi službo, vendar se bo še naprej udejstvoval v športu. Tschanen je v Švici zaposlen kot kapelnik orkestra, ki ga v glavnem sestavljajo člani njegove rodbine.

SLOVENSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

NAFTA : MURA 6:1 (3:0)

Murska Sobota, 9. septembra

Za današnjo derby srečanje med Muro in Nafto je vladalo veliko zanimanje. Pred okrog 2000 gledalci je Nafta visoko premagala nasprotnika s 6:1 (3:0). Igralci Nafte so prikazali zelo lep nogomet. Domači pa so tokrat povsem odpovedali.

KOROTAN : KLADIVAR 1:1 (0:0)
BRANIK : TRIGLAV 6:1
ŽELEZNIČAR (NG) : ŽELEZNIČAR (LJ) 2:1 (1:1)
KRIM : GREGORČIČ 3:0 p. f.

ATLETI PARTIZANA ZMAGALI V PARIZU

Dimitrijevič dosegel nov rekord — 195 cm. Ottenheimer premagan na 800 m

Pariz, 9. septembra. — Danes in včeraj je bilo v Parizu atletsko tekmovanje med najboljšimi atletskimi klubi Francije (Stade Francaise), Belgije (Racing), Italije (Galanthese) in Švice (Young Boys). Zmagal je Partizan pred pariškim klubom. Tekmovanja se je udeležilo večje število evropskih rekorderjev kot n. pr. francoski tekač na srednjih progah El Malbrouk, potem rekorder v skoku v višino Francoz Tiam Papagalo, Italijana Sidi in Missoni itd. Naš skakalec v višino Dimitrijevič je za 1 cm zboljšal prejšnji državni rekord, ki znaša sedaj 195 cm. Mihalič pa je tekel le 8 desetink slabše od svojega lastnega rekorda.

Tehnični rezultati:

400 m ovire: 1. Gando (PUC) 56.0. 2. Radulovič (Part) 56.9. **100 m:** 1. Berberia (Stade Fr.) 10.9. 2. Periot (R) 11.0. **400 m:** Riot (Galanthese) 48.3. 2. Sabolovič (P) 48.9. **1500 m:** El Mabrouk 3:53.4. 2. Ceraj (P) 3:57.0. **Krogla:** 1. Pallot (R) 14.54. 2. Garo 14.34. 3. Krupalija (P) 14.33. **Kopje:** 1. Vujačič 58.60. **Višina:** Tiam Papagolo 195. 2. Dimitrijevič (P) 195 (nov jugoslovanski rekord). **10.000 m:** 1. Mihalič (P) 30:49.8. **Štafeta 4×100 m:** 1. Partizan 42.4. 2. Galanthese 42.6. **110 m ovire:** Bristegu 15.0. **200 m:** Godeau 22.3. **800 m:** 1. La Croix 1:54.3. 2. Ottenheimer 1:54.4. **Kladivo:** 1. Berec 50.65. 2. Loran 48.33. **Daljina:** Brnad 6.98. **3000 m:** Djuraškovič 15:04.0. **Palica:** Dušanovič 3.90. **3000 m zapreke:** 1. Šegedin.

ŽENSKO DRŽAVNO PRVENSTVO V ATLETIKI

Rekord Vizjakove na 800 m

Varaždin, 9. septembra.

Včeraj in danes so nastopile atletinje Mladosti iz Zagreba, »Kladivarja«, »Crvene zvezde«, »Spartaka«, »Veleža«, »Sente« in »Vojvodine« v borbah za naslov državnega prvaka. Začudeni smo, da ni tekmoval ljubljanski »Odred«, saj je bilo prvenstvo eno izmed najvažnejših v tej sezoni.

Na tekmovanju je bilo doseženih nekaj prav dobrih rezultatov. Presenetila je zmaga Vizijakove nad Tucejevo v teku na 800 m. Vizijakova je v tej borbi dosegla nov slovenski rekord 2:19.1 medtem ko je bivša prvakinja Tucejeva potrebovala 2:19.6.

Ostali tehnični rezultati: **100 m:** Šumak (M) 12.7, **daljina** Knez (Kl) 5.41, **krogla** Radosavljevič (CZ) 12.80, **800 m:** Vizijak (Kl) 2:19.1 (nov slovenski rekord), **kopje** Tot (Sp) 35.72, **80 m ovire:** Šeb 12.2, **disk:** Matej (V) 38.77, **200 m:** Butja 26.4, **višina:** Knez 145, **štafeta 4×100** »Mladost« 51.0, »Kladivar« 52.9.

ŠAH

Jugoslavija : Belgija 17,5:2,5

Bruselj, 8. septembra. V Bruslju je bilo odigrano dvokrožno šahovsko tekmovanje na 10 deskah med šahovskima reprezentancama Jugoslavije in Belgije. Moštvo Jugoslavije je bilo v premoči in je prepričevalno zmagalo z visokim rezultatom v obeh krogih.

Tehnični rezultati v prvem kolu: O'Kelly : Gligorič remi, Matanovič : Van Seters 1:0, Dunkelblum : Pirc remi, Trifunovič : Devoz 1:0, Ambul : Puc 0:1, Rabar : Rubinstein ml. 1:0, Borodin : Milič 0:1, Nedeljkovič : Van Hurd 1:0, Derik : Ivkov 0:1, Fuderer : Le Febre 1:0. Prvo kolo se je končalo z 9:1 v korist Jugoslavije.

V drugem kolu so igrali z majhnimi spremembami. O'Kellyja, ki je odpotoval v Nemčijo, je nadomestil belgijski prvak Lemaire. V našem moštvu je na tretji deski igral namesto bolnega Pirca Udovčič.

Tehnični rezultati drugega kola: Gligorič : Le Maire remi, Van Seters : Matanovič 0:1, Udovčič : Dunkelblum remi, Devoz : Trifunovič 0:1, Puc : Ambul 1:0, Rubinstein : Rabar 0:1. Milič : Borodin 1:0. Van Hurd : Nedeljkovič remi, Ivkov : Derik 1:0, Le Febre : Fuderer 0:1. Drugo kolo se je končalo z rezultatom 8 in pol : 1 in pol za Jugoslavijo.

LARI EVANS NOVI ŠAHOVSKI PRVAK ZDA

New York, 9. septembra

V New Yorku se je končalo osmo šahovsko prvenstvo ZDA. Prvo mesto je zasedel nadarjeni 19-letni ameriški šahist Lari Evans z eno točko razlike pred dosedanjim prvakom Reshevskim.

Končno stanje na tabeli je naslednje: Evans 9.5, Reshevski 9.5, Povay 7, Sideman 6.5, Horovitz 5.5, Bernstein in Santasier po 5, Mangarini 4.5, Sanwitt 4, Simonson, Pinkus in Hanauer po 3.5 itd.

BOKS

Triglav (Lj) : Milicionar (Novi Sad) 13:5

Ljubljana, 9. septembra. — Včeraj zvečer sta v prijateljskem srečanju tekmovala Milicionar iz Novega Sada in ljubljanski Triglav. Zmagali so Ljubljančani s 13:5. Na dvoboju je bil prikazan slab boks; tekmovalci ene in druge ekipe niso še toliko tehnično sposobni, da bi lahko nudili gledalcem pravi užitek.

V posameznih kategorijah so bili doseženi naslednji rezultati: mušja kategorija: Mikluš S. : Arpaši 0:2, bantam: Mikluš I. : Mesaroš 2:0, peresno-lahka: Mencej : Kasa 2:0, k. o., lahka: Eršte : Kostič 1:1, polwerter: Vivod : Peleki 2:0, polsrednja: Potokar : Lakai 1:1, srednja: Ažman : Todorov 2:0, poltežka: Preželj : Ivanovič 1:1, težka: Kovačič : Teni 2:0.

ŠPORTNA STAVA

Rezultati včerajšnjega kola: Prvo nagrado (12 pravilnih rešitev) v znesku 271.441 din prejmejo 4 dobitniki. Drugo nagrado (11 rešitev) v znesku 15.221 din dobi 107 dobitnikov.

Številke, ki so zadele:

935.276, 687.355, 713.289, 881.446, 895.167, 797.053, 808.564, 562.632, 472.015.

Pismo iz Dol. Toplic

Preteklo nedeljo so bili v Dolenjskih Toplicah prijetno presenečeni. Obiskala nas je sopranistka Vali Smerkoljeva iz Ljubljane in zapela nekaj pesmi in arij, na klavirju pa jo je spremljal prof. Milan Grm, ki je zaigral tudi dve svoji skladbi. Zdi pa se, da uprava takim koncertom ni naklonjena, saj so za koncert pripravljali v zadnjem trenutku. Tudi za red niso poskrbeli. Vsekakor bi uprava zdravilišča morala biti takim in sličnim kulturnim nastopom bolj naklonjena. V samem kopališkem poslopju ni nikjer vodovodne pipe za pitno vodo, voda v sobah pa je topla. V jedilnici ni nikoli na mizah ali vsaj na kredenci nobene vode in smo primorani, če hočemo piti vodo, hoditi v točilnico ali k vaški pipi po vodo. Tudi ne vem, zakaj se je pred nekaj dnevi kruh tako poslabšal. Da je hrana brez zabele, krompir brez soli, smo se že privadili. Saj si vsak misli, ta kratek čas bom že prebil. Pa to ni prav. Uprava bi morala poskrbeti, da bi bili gostje zadovoljni. Če sami ne znajo, naj si ogledajo kakšno podobno ustanovo v Sloveniji, da bodo videli, da je treba še marsikaj izboljšati. Tudi KLO bi se moral bolj zanimati za olepševanje in čistočo kraja, saj bi bilo to v prid tudi domačinom. Neposredna okolica kopališča res ni nikomur v čast. Ali bodo ruševine v kopališču ostale kot zgodovinski spomenik? In kaj naj rečem še o pokopališču. Sramota za KLO, da so grobovi talcev tako strahotno zapuščeni! Zraven šole in nekaj korakov od restavracijskega parka proti Straži so pa še znaki pravega vandalizma. Želim, da bi to opozorilo zdraviliški upravi in KLO kaj zaleglo in da bi začeli razmišljati kaj bi morali v Dolenjskih Toplicah izboljšati.

Gibanje prebivalstva na Jesenicah

Od 1. do 31. avgusta je bilo na Jesenicah rojenih 78 otrok, umrlo pa je 6 oseb. Dne 1. septemba pa so se poročili: Slobodan Markovič, oficir JA in Andjelka Radovanovič, gospodinja; Emanuel Korošec, krojaški pomočnik in Matilda Bergant, natakarica.

in v črnomeljskem okraju

V avgustu se je rodilo 39 otrok, umrlo jih je 19 in sicer Frane Kambič, Metlika, star 80 let; Ana Kočevar, Metlika, 86 let; Bora Nemanič, Radovica, 69 let; Martin H., Rosalnice, 70 let; Ana Govednik roj. Kambič, Rosalnice, 77 let; Marija Šuštaršič roj. Plut, 70 let; Jakob Štukelj, Trebnji vrh, 84 let; Miroslav Sever, Selo pri Semiču, star 30 dni; Jakov Ivanetič, Vrtača, 61 let; Jožef Troje, Rožni dol, 89 let; Dušan Knez, Srednja vas, star 12 dni; Marija Kočevar roj. Težek, 75 let; Janez Krašovec, Lokvica, 49 let; Marijan Sladič, Vinica, 5 mesecev; Amalija Stajdohar, Dragatuš, 20 let; Anton Rupe, Stari trg, 17 let; Jurij Sterk, Predgrad, 77 let; Helena Pelko roj. Jerman, Petrova vas, 84 let; Jožefa Wuchar roj. Wuchse, Črnomelj, 81 let.

Poročili so se: Jožef Janežič, uslužbenec, Trbovlje, z Marijo-Slavo Rebolj, učiteljico iz Metlike; Jožef Maležič, kmet iz Rosalnic, s Terezijo Matjašič iz Rosalnic; Alojzij Bukovec, oficir JA, iz Kota pri Semiču s Kristino Štrukelj, šiviljo iz Sadinje vasi; Janez Želiko, posestnik, Vojna vas, z Marijo Medic, hčerjo posestnika, Tolčji vrh; Leopold Marinček, uslužbenec, Cerklje ob Krki, z Rozino Plut, uslužbenko, Ručetna vas.

IZ POLJČAN

V prvih treh tednih je veliko število zavednih kmetov izpolnilo obveznost do države in prispevalo k temu, da je okrajni odkupni plan žita dosežen že nad 75 odstotkov. V petih krajih pa še sploh niso pričeli odkupovati. Med prvimi so odkup izpolnili letos Ločani, kjer so obveznosti 100% izpolnili.

NA ROBU

Zadnjič sem, ne spomnim se več kje, bral, da število frizerjev v Ljubljani še kar zadovoljuje, ker jih je baje v drugih krajih razmeroma mnogo manj. No, pa se tudi nam Ljubljančanom ne kaže preveč postavljati s to ugodnostjo. Marsikdaj me, ko pokukam v ta ali oni brivski salon, oplaši dolga vrsta čakajočih, da jo raje uberel domov, češ, bom že še našel kako britvico in se sam obril. Še mnogo huje pa je, kadar moram peljati k frizerju svojega štiriletnega kuštroglavčka, ki mu lasje kakor nalašč rastejo tako hitro kot zla trava. Brž ko stopim z njim v brivnico, že berem na frizerjevem obrazu slabo prikrito nejevoljo. Zadnjič sem ta križ obesil ženi. Ko se je vrnila, je bila otrokova glavica še prav tako nemarno zaraščena kot prej, žena pa je imela jok čisto pri kraju, ko mi je pripovedovala o svojem neuspehu. Zgodba je prav kratka, ne bom vas preveč mučil z njo:

Žena in sinček sta pri frizerju precej dolgo čakala. Prednost so imeli starejši, ki se jim pač vedno mudi. Končno sta vendarle prišla na vrsto. Toda naš Franček je tak ko živo srebro, seveda tudi na frizerskem stolu ni dal miru. Zato se ga je frizer takoj odkrižal: »Gospa, boste morali kar k svojemu običajnemu frizerju, jaz se z njim ne bom mučil!«

Vidite, takle križ imava z ženo, kadar otroku porastejo lasje. Jaz silim ženo, naj pelje otroka k brivcu, ona pa mene. Kaže, da bo moral kmalu odločati žreb, kdo od naju naj bo žrtev komodnosti nekaterih frizerjev.

Toda to se ne dogaja samo nama. Pred dnevi sem sedel v brivnici v središču mesta. Neka mati je pripeljala kar tri otroke, katerim so lasje silili čez ušesa. »Šola se prične, zato sem jih pripeljala ostrič!« je pripomnila. Frizer pa je gledal ko hudo vreme in zlovoljno dejal svojemu kolegu: »Le odkod se jih danes toliko jemlje!« Le-ta mu je z nasmehom odgovoril: »Kar v akord jih vzemi!«

Vsekakor bi bilo prav, da prizadeti frizerji (seveda vsi niso taki) nekoliko popustijo v svoji komodnosti. Saj je denar, ki ga starši radevolje plačamo za striženje svojih otrok, prav toliko vreden, kot od odraslih. Še najboljše pa bi bilo, če bi tudi pri nas začeli ustanavljati posebne frizerske salone za otroke. Starši bi tak ukrep z veseljem pozdravili! m.

Preberite tudi tole:

KAJ BO JUTRI IN V SREDO

Torek, 11. septembra: Milan.
Sreda, 12. septembra: Marija.

11. septembra 1943 je bilo uničenih na goriškem letališču 100 letal.

1863 je padel v bitki pred Dunajem dr. Juraj Križanič. Bil je eden najznamenitejših Slovanov 17. stoletja, katoliški duhovnik in apostol vseslovanske ideje. Prvotno je bil misijonar na Poljskem in v Rusiji pozneje pa kot znanstvenik v službi ruskega carja. Hotel je pobotati Ruse z Rimom. Petnajst let je preživel v Sibiriji kot izgnanec. V svojem delu »Politika ali razgovor o vladanju« se zavzema za veliko vseslovansko državo pod vodstvom Rusov kot protiutež germanstvu. Zastopal je za takratne čase najbolj napredne ideje v politiki, zgodovini in narodnem gospodarstvu. Sestavil je poseben slovanski jezik iz cerkvenoslovanskega, ruskega in hrvatskega, ter pisal v njem tudi svoja dela. Pridružil se je Ivanu Sobieskemu in je padel pred Dunajem.

12. septembra 1943 je bila ustanovljena brigada Slavka Šlandra. Izvršni odbor OF pa je razglasil, da sta Osvobodilna fronta slovenskega naroda in NOV Slovenije prevzeli vso oblast na Slovenskem ozemlju.

1944 so enote četrte operativne zone razbile sovražne postojanke Mozirje, Letuš in Šmartno ob Paki.

OBIŠČITE OKRAJNO GOSPODARSKO RAZSTAVO V POLJČANAH

Odprta je dnevno od 7—18. Člani sindikalnih, športnih in planinskih organizacij iz okolice Celja in Maribora! Poslužite se skupinske vožnje, za katere sprejemata prijave Putnik Celje in Maribor. Vožnja v obe smeri z vračunano razstavno vstopnico iz Maribora 70 din, iz Celja pa 78 din na osebo. 481-a

SKUD »Tine Rožanc« vabi mladince in mladinke, ki imajo veselje do zborovskega petja, da se prijavijo v pevsko šolo, ki prične v ponedeljek 10. septembra ob 19 v »Domu železničarjev«. Potrebne informacije dobite v »Domu železničarjev«, Masarykova 3-I. 536-n

Cermelj Peter in njegova žena Jožefa v Zalogu št. 3 sta obhajala v krogu svojih otrok in sorodnikov v nedeljo 3. septembra zlato poroko. K redkemu jubileju jima iskreno čestitamo z željo, da bi v zdravju in veselju dočakala tudi diamantni jubilej. — H. O. 546-n

Uradi in ustanove razglašajo

Uprava cest opozarja vse posestnike, ustanove in podjetja, ki uporabljajo leseni provizorični most v Zalogu, da v naslednjih dneh pohitijo z najnujnejšimi prevozi preko mostu, ker bo uprava cest pristopila k ojačitvi mostne konstrukcije. Med delom bo promet omogočen samo v posameznih dnevih za nekaj ur, kar bo naknadno objavljeno v dnevnikih. — Uprava 548-1

Važno za gospodinjske pomočnice! Vse, ki se žele vpisati v tečaj za gospodinjstvo, naj se zglase v sindikalni pisarni Križevniška 2, Ljubljana. Vpisovanje bo 12. septembra od 15 do 17. 549-n

Sprejemanje abonmaja bo zaključeno že v sredo 12. septembra zaradi velikega odziva. Od ponedeljka do srede bo sprejemanje samo od 9 do 12 v mali dvorani Slovenske filharmonije. 551-n

Sporočamo vsem svojim cenjenim odjemalcem, da naše poslovalnice sprejemajo naročila za krompir, katerega bomo po željah dostavljali na dom. Izkoristite priliko! Trgovsko podjetje »Specerija« OLO III. Ljubljana, Prisojna 7 dvorani Slovenske filharmonije. 551-n

USNJARSKI TEHNIKUM DOMŽALE

Za I. letnik 1951-52 je še nekaj prostih mest. Prijave sprejemamo do 8. septembra. Pogoj za sprejem je uspešno opravljena nižja gimnazija s sprejemnim izpitom. Vsa navodila dobite pri upravi. Za one, ki letos niso še delali sprejemnega izpita, bo ta 12. septembra dopoldne. Šolanje je štiriletno, stanovanje je v internatu. — Uprava. 2915-a

Uprava šole za medicinske sestre v Ljubljani, obvešča vse gojenke, da bo pričetek šolskega pouka za vse letnike 15. septembra 1951. Obvezen zdravniški pregled za gojenke prvega letnika je 14. septembra 1951 ob 7 zjutraj. 543-n

Uprava Republiške kobilarne Turnišče pri Ptuju sporoča, da bo 11. septembra ob 8 zjutraj prodala na javni licitaciji več mladih in starejših toplokrvnih konj. Interesenti naj se zglasijo tega dne na Turnišču. 491-n

OKRAJNI MAGAZIN SLOVENJ GRADEC

Pozivamo vse dolžnike, da poravnajo svoje obveznosti ter vse upnike, da priglase svoje terjatve najkasneje do 20. oktobra 1951. Po tem datumu ne bomo v stanju upoštevati prijav, dolžnike pa bomo primorani drugim potom izterjati.

Likvidacijski odbor

V TESARSKI DELOVODSKI ŠOLI

pri republ. tesarskem podjetju »Tesar« v Ljubljani, Bobbova ul. se prične redni pouk v I. in II. razredu 15. septembra. Iz državnih podjetij bodo sprejeti kandidati, ki imajo naziv samostojni tesar, izjemoma tudi mlajši, ki so dokončali šolo za učence v gospodarstvu z najmanj prav dobrim uspehom, iz obrti pa pomočniki, ki imajo 2 leti prakso.

Tesarji, ki nameravajo obiskovati šolo naj se prijavijo šolski upravi najkasneje do 12. t. m. Tesarji, bivajoči izven Ljubljane, bodo lahko stanovali v Domu tesarjev, kjer imajo stanovanje in hrano za cca 1500 din mesečno. Event. štipendije naj si kandidati preskrbe pri svojih podjetjih.

Šolska uprava

Na filmskem platnu prikazujejo

LJUBLJANA — UNION: amer. film »Zapleščiva«. Kratki film Polet s smučmi. Predstavi ob 18.30 in 20.30. — **MOSKVA:** italijanski film »Norčije v operi«. Kratki film »Filmske novosti 36«. Predstavi ob 18.30 in 20.30. — **SLOGA:** nemški film »Ljubezen ni igrača«. Kratki film »Filmske novosti 35«. Predstavi ob 18.30 in 20.30. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 17.30 dalje. — **TIVOLI:** nemški film »Ljubezen ni igrača«. Kratki film »Trubar«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave. — **LETNI - DOM LJUDSKE MILICE:** »Norčije v operi«. Kratki film Svet ob Soči. Predstava ob 20. — **TRIGLAV:** ameriški film »Kraljevi brivec«. Filmske novosti 33. Predstavi ob 18 in 20. — **ŠIŠKA:** angleški film »Waterloojska cesta«. Filmske novosti 32. Predstava ob 20. — **VEVČE:** ameriški barvni film »Tisoč in ena noč«. Kratki film O. Župančič.

MARIBOR — PARTIZAN: amer. barvni film »Dama v hermelinu«. Kratki film Avijatičarji. — **UDARNIK:** francoski film »Tone in Tončka«. Filmske novosti 36. — **LETNI:** ameriški barvni film »Dama v hermelinu«. Filmske nov. 36.

CELJE — METROPOL: ameriški barvni film »Šeherezada«. Filmske novosti 33. — **DOM:** angleški film »Fanny«. Kratki film »Iz tehnike filma«. — **LETNI:** angleški film »Fanny«. Kratki film »Iz tehnike filma«.

KRANJ — STORŽIČ: ameriški film »Morski volk«. Kratki film »1. maj 1951«. — **SVOBODA:** ameriški film »Zaradi nje«. Kongres fizkulturnikov. — **LETNI — PARTIZAN:** ameriški film »Žena s trojnim življenjem«. Filmske novosti 32.

KAMNIK: ameriški barvni film »Škotska kri«. Kratki film O. Župančič.

RADOVLJICA: angleški film »Skrivnost sobe 19«. Partizanski dokumenti.

BLED: ameriški film »Morja široka cesta«. Obzornik 49.

JESENICE: ameriški film »Oklahoma Kid«. Mesečnik JA 19.

TRBOVLJE: ameriški film »Draga Ruth«. Filmske novosti 28.

HRASTNIK: jugoslovanski film »Bakonja fra Brne«. Filmske novosti 21.

MURSKA SOBOTA: avstrijski film »Očarljivi goljuf«. Kratki film »Tikveš«.

PTUJ: ameriški film: »Bil sem vojna nevesta«. Filmske novosti 30.

NOVO MESTO: ameriški film »Dobri Sam«. Filmske novosti 26.

IDRIJA: ameriški film »Nevesta naprodaj«. Filmske novosti 20.

SLOVENSKA BISTRICA: ameriški film »Draga Ruth«. Kratki film »Koraki v svobodo«.

TRŽIČ. ameriški barvni film »Ples na vodi«. Obzornik 52.

Nov grob

Zapustil nas je naš dobri mož, oče in dedek **JULIJ SLAPŠAK,** šolski ravnatelj v p. in mladinski pisatelj (Mišjakov Julček), v 78. letu starosti. Pogreb ljubljenega pokojnika bo danes popoldne 10. septembra ob 17 iz hiše žalosti, Scopolijeva št. 12, Ljubljana, na pokopališče v Dravlje. — Žalujoča žena, otroci in rodbine Slapšak, Rott, Novak. — Ljubljana, Ribnica, Kranj, Volosko, Beograd, Cleveland. 3011-a

MALI OGLAS

PRAZNO SOBO iščem — proti nagradi. Naslov v oglasnem oddelku. 1799-9

BLAGO ZA KAUC in dobro ohranjen športni voziček ugodno prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 1795-4

VEČJI ROBKER na motorni pogon, za razcepljanje grozdja kupimo. Ponudbe poslati na podjetje »Vino-Sadje« Maribor, Partizanska cesta 3. 1459-5

IZUČENEGA KURJAČA, starejšega šoferja-mehanika in več nekvalificiranih delavcev in delavk nujno potrebujemo. Nastop takoj. Ponudbe na »Industrijsko podjetje v Ljubljani«. 1809-1

DEKLE, srednjih let z 8 let staro hčerkico, želi zaposlitve v kuhinji, v kakšni menzi ali v gostinskem podjetju. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Zanesljiva«. 1808-1

DENARNICA mi je bila vzeta dne 2. septembra na Ježici. Prosim, da se mi vrne vsaj dokumente. 1807-10

DOBER DELAVEC, ki je vešč tudi navadnih mizarskih del, dobi službo. — Tovarna »Zmaj«. 1800-1

SOBICO hišne pomočnice dobi zaposlenka za malo pomoč v gospodinjstvu. — Ponudbe pod »Mala pomoč«. 1805-2

KRZNEN PLAŠČ, lisičji, malo nošen, ugodno naprodaj. Naslov v oglasnem oddelku. 1736-4

OPREMLJEN KABINET ali sobico — tudi prazno — iščem. Imam lastno perilo in odejo. V mesecu 14 dni odsoten. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Odsoten«. 1804-9

KDOR JE NAŠEL LISTNICO z objavo, mladinsko in strelsko knjižico, prosim, da jo vrne na VP 1110, Ljubljana. Denar naj obdrži. 18003-10

IZGUBIL sem listnico z dokumenti dne 5 septembra. Prosim vrniti proti nagradi na naslov v osebni izkaznici. 1800-10

RAZVELJAVLJAM potrdilo o dvigu barvane obleke št. 14030. Cej - Dobrava. 1794-11

RAZVELJAVLJAM sindikalno in železniško izkaznico. Habe Branko. Jesenice. 1793-11

KLAVIR kratek, dobro ohranjen, ki je v najemu v Mekinjah prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 1820-4

LISTNICA je bila pozabljena v Mestni pekarni nasproti Slamiča. — Dotičnega prosim, naj vrne vsaj dokumente. 1819-10

PODJETJE AVTOOBNOVA Ljubljana, Bežigrad 11, naproša naditelja evidenčne tablice S-0-06 z naslovom (poizkusna vožnja), katera je bila izgubljena dne 3 septembra t. l. na poizkusni vožnji z avtobusom od Ljubljane do Gameljn, da isto vrne podjetju Avtoobnovi Ljubljana - Bežigrad 11. Obenem se preklicuje za neveljavno 1818-10

POUČUJEM NEMŠČINO. — Naslov v oglasnem oddelku. 1810-2

IZGUBIL SEM dne 8. septembra nalivno pero »Parker« pred domom JA v Ljubljani. Najditelja prosim, da ga proti visoki nagradi vrne na naslov: Dobovičnik, Ljubljana, Cesta na Rožnik 9. 1817-10

IZGUBILA SEM na poti iz Kamnika v Stranje lep, nov, sivkast dežnik. Najditelj dobi lepo nagrado. Tudi odkupim ga za primer, da ga je kdo prodal. Javiti pri urarju Cerarju, Kamnik. 1821-10

MOŠKO KOLO prodam. Vprašati od 10—11 dopoldne. Naslov v ogl. odd. 1816-4

IZGUBIL SEM v noči od 7. do 8. septembra v Šiški, Bežigradu do tromostovja par moških rjavih čevljev (gumaric). Najditelj dobi 1500 din nagrade. Oddati avto-servisu, Ljubljana, Prešernova 11. 1792-10

MOTOCIKELJ »Sertum«, 500 ccm, dobro ohranjen, prodam. Ogled od ponedeljka dalje od 8—12 in 15—18 v mehanični delavnici, Ježica 101. 1791-4

USNJEN PLAŠČ, lep, prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 1790-4

VELIKO NAGRADO v naturi ali denarju ponuja študent tistemu, ki mu preskrbi primeren kabinet ali malo sobo za takoj ali od 1. oktobra. Za stanovanje lahko plača večjo vsoto v denarju ali naturi. Ponudbe pod »Soliden« na oglasni oddelek. 1789-9

VOZIČEK za dvojčke prodam. Ogled popoldne. Gorupova št. 17, I. nadstr., dvorišče. 1788-4

POUČUJEM FRANCOŠČINO za vse razrede gimnazij in konverzacijo. Naslov v oglasnem oddelku. 1787-2

POSTELJO z vložkom in omarico, moderno otroško posteljico z žimnico ter 1 žični vložek prodam. Naslov v ogl. oddelku. 1786-4

STANOVANJE, soba, kuhinja, shramba in klet v Ljubljani, zamenjam z enakim v Beogradu ali Beli potok. Stanovanje oficirsko, Matovič, Ljubljana, Sojerjeva 17. 1785-6

NOVO HIŠO z delavnico, primerno za obrtnika na deželi — v kočevskem okraju, zamenjam za enodružinsko v mestu ali bližini mesta Ljubljana. Primerno tudi za upokojenca. Pismene ponudbe na oglasni oddelek pod »Hiša v zamenjavo«. 1784-6

MOTORNO KOLO od 200—350 kubikov, dobro 4 taktno, lahko tudi prikolica, kupim. Plačam dobro. Pismene ponudbe na oglasni oddelek pod »Dobro motorno kolo«. 1783-5

RADIJSKI APARAT, 4 cevni, popolnoma nov, prodam za 33.000 din. Naslov v oglasnem oddelku. 1812-4

DVOSOBNO STANOVANJE, komfortno, s kopalnico in plinom, v Ljubljani, zamenjam za enakega v Beogradu. — Prednost I., II. rajon. Naslov v ogl. oddelku. 1822-9

ELEKTROMOTOR, 1.5 KS, trifazni, prodam. Naslov v oglas. odd. 1823-4

STREŠNO OGRODJE (rušt) 7×8 m in moško kolo — prodam. Dolinšek, Velesovo 3, Cerklje. 1824-4

ENOSOBNO STANOVANJE zamenjam za enako kjer koli v bližini centra. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Nujno«. 1813-9

UGODNA PRILOŽNOST! 20 dni brezplačnega oddiha v Splitu, v času, kadar si sam zbere, oddam tistemu, kdor mi preskrbi čedno samsko sobico. Posedujem lastno perilo, plačam primerno. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Priložnost«. 1814-9

SKLADIŠČNIK, izučen železninar ali strojni ključavničar, vojaščine prost, dobi takoj službo. Plača po dogovoru. Naslov v oglasnem oddelku.

DVA ELEKTRIČARSKA POMOČNIKA, samska, sprejme takoj v službo tovarna Celuloza Videm ob Savi. Pogoj je najmanj 3 letna praksa.

STENSKO URO prodam. Rožna dolina št. 9/I. 1782-4

ENOSOBNO STANOVANJE, komfortno, novo, zamenjam za enakovredno dvosobno ali enosobno s kabinetom v širšem centru ali Šiški. Ogled od 12—15. Naslov v ogl. odd. 1708-9

PRIDNO IN POŠTENO DEKLE z dvemi razredi srednje šole, se želi učiti frizerske, šiviljske ali slične obrti. Naslov v oglasnem oddelku. 1776-2

ENOSOBNO STANOVANJE z vrtom, kuhinjo in drvarnico, na deželi, zamejam z veliko prazno sobo z drvarnico v Ljubljani ali okolici. Ponudbe pod »Okolica« na ogl. odd. 1778-6

PERZIJANSKI PLAŠČ, dobro ohranjen, ugodno prodam. Ljubljana, Poljanska cesta 17, pritličje, levo. 1777-4

OSEBNI AVTO DKW, mojstrska izdelava, v brezhibnem stanju, prodam. Ogled dne 10. septembra, Ljubljana, Barvarska steza 6. 1779-4

POTNIKU (kateri že potuje), dajemo predmet dnevne potrošnje za prodajo proti dobri proviziji. — Ponudbe na Oglasni zavod Hrvatske, Zagreb, Trg Republike 5. pod broj 1385. 1707-1

PIRJEVEC: Knjižničar in knjižničarsko delo kupim takoj. Naprudnik, Ljubljana. Metelkova 1. 1706-5

RADIJSKI APARAT znamke Philips, dober, ugodno prodam. Naslov v ogl. oddelku. 1705-4

PALAČA MIRU V HAAGU

Haaški javni delavci se zanimajo za konferenco miru in mednarodnega sodelovanja, ki bo v Zagrebu

Znani hrvatski pravnik in strokovnjak za mednarodno pravo, univerzitetni profesor dr. Juraj Andrassy, dekan pravne fakultete v Zagrebu, se je mudil dva meseca v Haagu, kamor ga je povabila Akademija za mednarodno pravo predavat. Akademija je prva ustanova te vrste na svetu. Po vrnitvi so ga zagrebški novinarji naprosili, naj jim pove kaj o tej važni pravni ustanovi in o vtisih s svojega potovanja.

»Kakšni so vaši vtisi?« so ga vprašali.

»Vtisov je mnogo. V Haagu sem preživel malone dva meseca. Videl in spoznal sem marsikaj O tem bi lahko mnogo pripovedoval, toda najprej bi vam rad povedal nekaj o akademiji, ki sem na njej predaval. —

Akademija mednarodnega prava v Haagu je bila ustanovljena s prispevkom Carnegijeve dotacije za mir leta 1923. Svoje prostore ima v Palači miru, kjer je razen nje še Mednarodno sodišče. Stalno arbitražno sodišče in velika knjižnica. Akademijo upravlja kolegij, sestavljen iz članov raznih narodnosti. Od leta 1923 organizira Akademija tečaje mednarodnega prava za slušatelje vseh narodnosti. Predavanja so namenjena vsem, ki že imajo nekaj znanja iz mednarodnega prava in ki se hočejo temu še bolj posvetiti. Predavanja so v francoščini ali angleščini, predavajo pa ugledni pravniki in strokovnjaki za mednarodno pravo iz raznih dežel. Zato so predavanja zelo temeljita. Na akademiji slušatelji ne pridobe samo novega znanja iz posameznih vprašanj mednarodnega prava, marveč se tu sestajajo mnogi pravniki in strokovnjaki bodisi kot slušatelji ali kot predavatelji, da navežejo osebne stike. Druga svetovna vojna je pretrgala dejavnost Akademije, od leta 1947 pa ta ustanova zopet redno posluje. Lani je imela nad 550 slušateljev iz 43 držav.«

Prof. Andrassy je predaval o mednarodnih odnosih med sosednjimi državami. Imel je pet predavanj, ki so vzbudila med slušatelji veliko zanimanje, ker njegov predmet v literaturi še ni podrobno obdelan. V predavalnici so bili zbrani slušatelji iz raznih krajev sveta, med njimi eden celo iz Tokija.

Lani je začela Akademija podeljevati diplome slušateljem, ki napravijo izpite. Letos je bil član izpitne komisije tudi prof. Andrassy. Dobiti diplomo ni tako lahko. Letos ima Akademija nad 500 slušateljev. k izpitom se jih je prijavilo 63, pa še od teh so jih izbrali samo 24. Izpite pa je napravilo samo 12 kandidatov.

Prof. Andrassy je v Haagu navezal stike s strokovnjaki iz raznih dežel, zlasti pa s profesorji mednarodnega prava. Haaški pravniki in razni ugledni javni delavci se zelo zanimajo za Jugoslavijo in se pohvalno izražajo o njej. Mnogo se govori v Haagu o konferenci miru in mednarodnega sodelovanja, ki bo prihodnji mesec v Zagrebu. Tudi iz Haaga se je bo udeležilo več uglednih javnih delavcev, ki pozdravljajo to akcijo naše države.

Otrok z dvema materama

Otroška negovalka Marija Oltvanji v Subotici je pohčerila najdenko Nedjo. Zdaj je zaposlena v čakalnici za matere z otroki na železniški postaji v Subotici. Primer male Nedje je nekaj posebnega. Pred štirimi leti je prinesla v pokrajinski dom »Zibelko«, kamor spravljajo najdenčke, mlada mati tri dni starega otročička. Rodila ga je v porodnišnici, od koder pa je takoj po porodu zbežala in prepustila Nedjo na milost in nemilost usode. Otročičku pa se je nasmehnila sreča. Zanj se je zavzela Marija Oltvanji, ki ji je bil otrok umrl. Mala Nedja je bila bolna. Njen želodček ni prebavljal hrane. Otroci s takšno boleznijo navadno umro. Marija je dajala skozi 11 mesecev skozi vsak dan po 50 gramov krvi, da so otročička z injekcijami umetno hranili. Bedela je nad njim noč in dan. Tako je otročiček ozdravel.

Tačas so zvedeli tudi za Nedjino mater, ki se ni zanimala za otročičkovo usodo. Marija Oltvanji je vzljubila otroka in dobila od njene matere pismeno izjavo, da ga lahko pohčeri. Nedjina mati se je poročila in rodila še dva otroka, pa sta oba umrla za isto boleznijo, kakor jo je imel prvi otrok. Ko je spoznala, da ne more imeti živih otrok, je hotela preklicati svojo privolitev v pohčerjenje in je zahtevala, naj ji Marija otroka vrne.

Nastal je zanimiv spor. Nedjina mati s svojo zahtevo ni prodrla. Glavni izvršilni odbor Vojvodine je o sporu odločil takole: »Zdravniki, ki so takrat delali v pokrajinskem domu, pravijo, da otrok ne bi bil ostal živ, da se ni zanj žrtvovala Marija Oltvanji. Otroka sploh nič ne veže na mater razen rojstva, ker je pravzaprav prava njegova mati Marija Oltvanji. Izključno po njeni zaslugi je ostala Nedja živa. Tako se za otroka ne bi mogla žrtvovati niti vsaka prava mati.« (Po »Politiki«)

Pogled v zagrebško delavnico učil

Tovarna »Učila« v Zagrebu zalaga vse šole in je edina te vrste v naši državi

Že stara je resnica, da je pouk v šolah tem uspešnejši, čim več je na razpolago učil. Učenec, ki vidi na pr., da je cvetlica pod steklenim zvonom, napolnjenim s klorom, obledela, ne bo nikoli pozabili, da ta plin odteguje predmetom barvo. V šolah večjih mest smo imeli že zdavnaj razne zbirke, aparate in preparate ter druga učila, ki so pomagala mladini pri učenju. V manjših mestih in vaseh pa so bile takšne zbirke kaj pičle, če smo jih sploh imeli.

Pri nas smo malone vsa učila uvažali iz tujine. Zdaj pa imamo v Zagrebu tovarno učil in steklenih laboratorijskih aparatov »Učila«. To je edina tovarna, ali bolje rečeno, manjši kombinat te vrste v naši državi. V njej izdelujejo reliefe, zemljevide, globuse, šolske table, škatlice z modeli strukture molekule, mineraloške zbirke, epruvete, šolske libele, hladilnike in razne druge aparate za šolske laboratorije

Posebno zanimivo je delo v zoološko-preparatorskem oddelku, ki preskrbuje šole z raznimi prepariranimi pticami, živalmi, ribami, anatomskimi preparati itd. Ker dobiva ta oddelek gradivo samo iz naše države, so preparati domače, na kopnem in v morju živeče živali. Za kopensko favno je manj zanimanja, ker imajo šolske zbirke teh preparatov menda dovolj, pač pa je mnogo zanimanja za morsko favno in eksotične živali.

Razen steklenih laboratorijskih aparatov za šole, laboratorije in industrijo je izdelala steklopihalska delavnica prvih 20 šolskih termometrov. Znano je, da termometrov doslej pri nas sploh nismo izdelovali. Prvi poskus se je posrečil Delovni kolektiv tega oddelka pa si na vso moč prizadeva, da bi čimprej začel izdelovati še druge vrste termometrov: industrijske, meteorološke in medicinske. Na težave zadeva zato, ker ni aparature za proizvodnjo bolj preciznih termometrov. Predvsem pa kolektiv še ni strokovno usposobljen, ker strokovnjakov te vrste pri nas ni bilo. Tudi strokovne literature imamo malo, razni eksperimenti pa se še niso posrečili. Treba bi bilo poslati kakega dobrega steklopihalca v tujino, da bi se naučil izdelovati precizne termometre.

V steklopihalski delavnici dela precej mladih ljudi, učencev v gospodarstvu, nekaj pa je tudi kvalificiranih delavcev. Izdelovanje nekaterih učil je zelo precizno in dolgotrajno. Človek bi skoraj ne verjel, da potrebuje delavec 700 do 1000 delovnih ur za en sam reliefni model. Vse delo je treba namreč opraviti ročno, ker tovarna nima strojev, da bi modernizirala to delo.

Zanimivo je gledati, kako izdelujejo geografske reliefe. Najprej v modelarnici prerišejo z zemljevidov horizontale, ki jih potem preneso na karton. To delo je najbolj zamudno. Ko je končano, oblepijo model s kitom in ko se posuši, je original izdelan. Potem original odtisnejo v mavcu in negativ zadostuje za izdelavo okrog 20 reliefov. Ko ga ne morejo več uporabljati, odtisnejo z istega originala nov negativ. Reliefe suše s toplim zrakom, potem pa jih prevlečejo z belim lakom. Naposled pride na vrsto barvanje in zelo precizno delo, risanje topografskih znakov in napisov. Zadnje čase so skušali zamenjavati mavec pri izdelovanju reliefov s polivinilom. Takšni reliefi bi bili mnogo lažji, razen tega pa ne bi bilo nevarnosti, da se zlomijo.

Delo na strojih, kolikor jih tovarna sploh ima, je dokaj težavno, ker so okorni in neprikladni za izdelovanje preciznih stvari. Tovadna nima nobenega stroja za graduiranje in zato traja graduiranje na globusnem meridianu cele pol ure. Z roko morajo graduirati tudi skale na termometrih, menzurah itd., kar je zelo zamudno. Vzlic tem pomanjkljivostim pa tovarna izpolnjuje svoje proizvode in finančne plane Vse šole v državi vsaj skromno zalaga z učili, brez katerih si uspešnega pouka ne moremo misliti.

Elektronski mikroskop

O povsem novem, tako imenovanem elektronskem mikroskopu smo kratko že poročali. Izdelan je na načelu elektronov in z njim more znanstvenik v eni minuti prešteti milijon najdrobnejših delcev živega tkiva. Novi mikroskop se povsem razlikuje od vsakega dosedanjega instrumenta te vrste, ker združuje v sebi načela televizije z načeli mikroskopa. Zato bo najbrž pomenil temeljit preokret v dosedanjih metodah štetja in merjenja celic.

Za merjenje uporabljajo znanstveniki zelo močan snop svetlobe. Katodna cev, ki jo uporabljajo v televiziji, je pritrjena na gornjem delu mikroskopa, ki znanstvenik skozenj gleda. Svetloba, ki prodira skozi cev s hitrostjo 300.000 km v sekundi, se projecira na leči, pod katero je opazovani predmet. Potem izmerijo zračne valove, ki gredo skozi gibljivi snopič svetlobe. Merjenje se spremeni v električni tok, le-ta pa projicira povečano sliko predmeta na 90 kv. cm veliko televizijsko ploščo.

Uspešno zdravljenje prehlada in gripe

V Franciji so dosegli z zdravljenjem virusnih obolenj, zlasti prehlada in gripe s preparatom »glutatione« lepe uspehe. Po kemijski sestavi je ta preparat žvepleni tripeptin, sestavljen iz cistina (aminokisline), glutaminske kisline in glicina (aminoocto ve kisline). Glutatione kot antivirusni preparat izpodbuja delovanje jeter. Skupina francoskih zdravnikov je opazovala prodiranje umetno radioaktiviziranih virusov v človeški organizem in ugotovila, da imajo jetra tudi nalogo uničevati viruse v človeškem telesu. Ker je glutatione že od prej znan kot neogibna substanca jetrnih delcev, ni bilo težko ugotoviti njegove vloge v boju proti virusom in začeti zdraviti bolnike z umetnim dodajanjem jetrom njihovega naravnega sestavnega dela.

Neoviran promet med Sovjetsko zvezo in ZDA

Na kraju, kjer gleda Sibirija čez Beringovo ožino na Aljasko, je promet med Sovjetsko zvezo in ZDA povsem nemoten. Tu ni potrebno nobeno dovoljenje, če hoče človek priti čez mejo. Tu je otok Mali Diomed. Njegovi gospodarji so Američani. Tri milje proti zahodu je Veliki Diomed in njegov gospodar je Sovjetska zveza. Privilegirani potniki na obeh straneh železne zavese so Eskimi. Le-ti nemoteno potujejo med obema Diomedoma. Pripovedujejo pa, da ni več miru, kakršnega so bili vajeni prej na Velikem Diomedu. Tam so postali Rusi zadnje čase zelo živahni. Sovjetske čete so zgradile vrh griča visoko opazovalnico, od koder venomer opazujejo daljno okolico. Toda Eskimom, ki so edini prebivalci teh otokov, ni še nihče prepovedal medsebojnih obiskov.

Stavka beneških gondoljerov

Med najnovejše stavkovno gibanje je treba šteti stavko beneških gondoljerov. Motorizacija nezadržljivo prodira povsod in naposled so začeli motorni čolni izpodrivati tudi stare beneške čolnarje. V znak protesta proti uporabi motornih čolnov za prevažanje turistov so gondoljerji nedavno napovedali dveurno stavko. Zbrali so se od vseh strani in povsem tiho defilirali skozi Canal Grande. Bilo je zanimivo gledati dolgo vrsto pestrih čolnov, ki so se zbrali v stavkovnem sprevodu v večjem številu, kakor na kateri koli dosedanji slavnosti. Ni čudno, da so v mestu ustavili delo vsi obrtniki, nosači, postreščki, gospodinje in ulični prodajalci. Na obeh straneh Canala Grande se je zbralo mnogo ljudi, ki so s simpatijami spremljali tiho protest gondoljerov.

Tudi s polovico možganov gre

Prvo uspešno operacijo, pri kateri so bolniku izrezali polovico možganov kot močno zdravilo proti božjasti in drugim duhovnim motnjam pri otrokih, so napravili v Južnoafriški uniji. Po tem zgledu so napravili kirurgi v Veliki Britaniji enajst takih operacij in sicer v londonski nacionalni bolnišnici. O njih je poročal neki kirurg na seji sekcije fiziologov Angleškega zdravniškega društva. Rekel je, da so zdravniki prej mislili, da se spremeni inteligenca človeka, ki mu izrežejo del možganov. Zdaj pa so operacije pokazale, da to ne drži. Nasprotno, bolnikova intelektualna raven se celo dvigne.

Pomanjkanja nafte se ni treba bati

Perzija namerava najeti tuje strokovnjake, da bi sama rafinirala nafto

V Indiji so morali nedavno zaradi pomanjkanja letalskega bencina omejiti zračni promet. To je bila posledica anglo-perzijskega spora. Indija je samo osamljen primer, eden izmed prvih. Če petrolejski spor ne bo kmalu poravnan, se bodo začeli takšni primeri množiti. Gospodarske posledice anglo-perzijskega spora po svojem pomenu in važnosti ne zaostajajo za političnimi. S tem, da so nehale obratovati rafinerije v Abadanu, je izgubil svetovni trg nafte okrog 30 milijonov ton tega dragocenega goriva, kar pomeni okrog 6% lanske svetovne proizvodnje. Zato nastaja edino vprašanje: ali in v kakšnem časovnem obdobju bi se lahko pridobivanje nafte na svetu tako povečalo, da bi bile odstranjene vse hujše posledice anglo-perzijskega spora?

Pogled v bodočnost je mnogo ugodnejši kakor bi človek pričakoval. »Že zdaj lahko rečemo« je pisal oni dan londonski »The Finantial Times«, »da bodo načrpali letos na vsem svetu nad 550 milijonov ton nafte«, kar pomeni malone 50 milijonov ton več kakor lani. Že s tem bi v celoti nadomestili perzijsko nafto. Več nafte bodo načrpali predvsem na Srednjem vzhodu. V Saudovi Arabiji so jo načrpali lani 26.5 milijonov ton, letos pa vse kaže, da jo bodo načrpali že 35 milijonov ton. Upoštevati je treba tudi Kanado in Venezuelo. V Kanadi jo načrpajo od leta do leta več. Večji razvoj naftne industrije onemogočajo samo prometne težave. V Venezueli računajo, da bodo načrpali letos 90 milijonov ton nafte, medtem ko so je načrpali lani 87.030.000 ton. Iz teh podatkov vidimo, da se svetu pomanjkanje nafte ni treba bati, tudi če spor med Anglijo in Perzijo še ne bo kmalu poravnan.

Mnogo hujše pa so posledice glede rafiniranih naftnih proizvodov. Okrog 24 milijonov ton nafte je Perzija izvažala v obliki visoko kvalitetnih rafiniranih proizvodov. Nadomestiti to bo zelo težko. Brez rafinerije pa postane samo povečanje količin načrpane nafte polagoma brezpredmetno. S tem, da so ustavili obratovanje rafinerij v Abadanu, izgubi svet dnevno nad 70.000 ton rafiniranih naftnih derivatov. Dnevna zmogljivost ameriških rafinerij znaša 770.000 ton, vseh drugih rafinerij na svetu brez perzijskih pa okrog 500.000 ton.

Perzijski delež je bil tem izdatnejši, ker zmogljivost ameriških rafinerij ne glede na perzijski spor ni bila zadostna. Ameriška petrolejska uprava za obrambo je že zahtevala, naj povečajo ameriške rafinerije proizvodno zmogljivost za 100.000 ton dnevno, oziroma za nadaljnjih 43.000 ton konec leta 1953. Računajo, da se bo konec letošnjega leta povečala zmogljivost ameriških rafinerij za dobrih 40.000 ton, konec prihodnjega leta za dobrih 30.000, konec 1953 pa za nadaljnjih 54.000 ton, skupaj torej približno za 130.000 ton dnevno. Toda za konkretno zamenjavo količin naftnih derivatov, ki so jih dajale abadanske rafinerije, so ti roki zelo dolgi. Ti podatki kažejo, da bi bila dnevna količina, ki so jo dajale abadanske rafinerije, v ameriških rafinerijah dosežena in nekoliko presežena šele konec prihodnjega leta.

Že dobra dva meseca ni šla iz Perzije v zamejstvo niti kaplja petroleja. Odkar je konec junija Anglo-iranska petrolejska družba naročila svojemu petrolejskemu ladjevju, naj zapusti perzijska pristanišča, poprej pa izlije vso nafto oziroma petrolej v morje, je svet vsak mesec približno ob 2,660.000 ton petroleja. Od tega zgubi nad 2 milijona ton rafiniranih proizvodov. Ker pa od takrat nobena dežela, ki je uvažala perzijski petrolej, ni začela z njim varčevati, menijo, da je praksa pokazala, da perzijski petrolej ni nenadomestljiv.

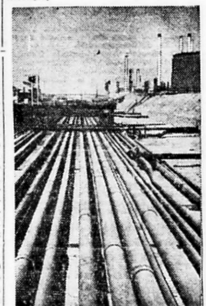

Naftovod — del velikih industrijskih naprav v Abadanu

Anglo-iranska petrolejska družba je pred odhodom iz Perzije sklenila pogodbo z 19 ameriškimi družbami, ki so se zavezale, da ji bodo pomagale in da ne bodo storile ničesar, kar bi utegnilo koristiti Perziji. Tako je začela Anglo-iranska družba kupovati dodatne količine petroleja od ameriških družb in sicer v zadostnih količinah. Čeprav perzijski petrolej ni nenadomestljiv, pomeni njegova izguba letno breme v angleški mednarodni bilanci v znesku 350 milijonov dolarjev.

Namestnik predsednika perzijske vlade Husein Fatemi je izjavil, da bo Perzija odprla velike rafinerije nafte v Abadanu ob pomoči tujih strokovnjakov. Rekel je tudi, da potrebuje Perzija nekaj sto petrolejskih strokovnjakov, ki so ji že ponudili sodelovanje. Perzija bo obnovila pridobivanja petroleja ob pomoči tujih strokovnjakov in prodajala petrolejske proizvode deželam, ki se že zanimajo za perzijsko nafto. Med njimi sta tudi Češkoslovaška in Poljska.

Letalo na atomski pogon

Agencija »Reuter« poroča, da nameravajo v ZDA zgraditi letalo na atomski pogon. Vlada je naročila trup letala pri neki družbi v San Diegu. Družba »General Motors« izdeluje motor, toda njeni uslužbenci pravijo, da je polet z letalom na atomski pogon še za gorami. Doslej je bila največja ovira velika teža atomskega gorišča ter za zaščito pilotov potrebnih naprav in zelo občutljivih instrumentov za atomsko izžarevanje. Inženirji mislijo, da bodo znižali težo na 100 ton, na približno težo motorjev in bencina najnovejših ameriških težkih bombnikov. Ti bombniki bodo leteli najbrž s hitrostjo 650 km na uro, največja hitrost pa bo znašala 975 km. Letalo na atomski pogon pa bo doseglo še večjo hitrost.

83-letni skakalec

Sportni založnik in strokovnjak za fizkulturo Bernard Mac Fadden je praznoval nedavno 83-letnico s skokom iz letala, ki je krožilo nad New Yorkom. To bo najbrž najstarejši skakalec na svetu. S padalom je srečno prijadral na vodo sredi reke Hudson, od koder so ga z motornim čolnom pripeljali na breg. Navdušenim gledalcem je rekel, da je hotel dokazati, da ima še mladostno srce. Zadosten dokaz za to pa bi bila tudi njegova žena, ki ga je pričakovala na bregu. Mlajša je namreč od njega za celih 40 let.

Kartoteka na pedale

En sam uslužbenec ima v električni kartoteki opravka s 500.000 kartoni. — Kartoni so zbrani na posebni mizi, podobni navadni pisalni mizi. Škatlice s kartoni so medsebojno povezane in uslužbenec ali uslužbenka jih prestavlja z električnim tokom. Vse delo opravlja s pedali, ki so kakor pri klavirju pod mizo. Na sliki vidimo uradnico med delom s takšno električno kartoteko.

Odgovorni urednik: Ivan Sinkovec — Lastnik: Osvobodilna fronta Slovenije — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Knafljeva ul. 5, poštni predal 271 tel štev 55-22 do 55-25 — Mesečna naročnina 120 din — Inseratni oddelek: Šelenburgova ul 6 telefon štev 38-96 — Tekoči račun NB 601-90321-6

TAJNOSTI DRUGE SVETOVNE VOJNE

R. CARTIER

22

Mobilizacije sploh ni bilo, saj je niti ni moglo biti. Mehanizem še ni bil pripravljen.

V povelju z dne 11. marca beremo tudi tale značilni stavek: »Na drugih nemških mejah v tem trenutku ni nobene nevarnosti.« Hitler svoje nove operacije ni hotel zavarovati pred morebitno intervencijo od zunaj, ker je vedel, da ima premalo sil, da bi mogel to storiti, kakor bi bilo potrebno, in zato je rajši igral na slepo.

Pohod na Dunaj je bil pravi Hitlerjev zmagoslavni sprehod med cvetjem. Avstrija, o kateri zdaj toliko govorijo, da je bila samo nedolžna žrtev, se mu je navdušeno ponudila. »Morali smo,« pripoveduje Jodl, »izdati ukaz, da morajo šoferji stalno imeti na očeh naočnike, da jih ne bi poškodovali šopki cvetja, s katerimi jih je ljudstvo obsulo.«

To zmagoslavje je nekako prikrilo slabo pripravljenost nemške armade. Sam Jodl priznava, da mnogo šoferjev niti ni znalo dobro šofirati. Samo šestdeset odstotkov jih je prispelo na Dunaj. A čete, ki so priključile Avstrijo, za kakršnokoli resnejšo bitko sploh niso bile sposobne.

»Intervencija Češkoslovaške bi bila dovolj in prišlo bi bilo do katastrofe. Tega smo se bali osem dni.«

Češkoslovaška! Ko se je Hitler peljal na Dunaj v svojem avtomobilu na šest koles, je delal precej ironične opazke na njen račun: »Čehi,« je rekel svojemu spremljevalcu Halderju, generalštabnemu oficirju za zveze, »so čudovito mirni, kakor da nimajo popolnoma čiste vesti.«

Ko je bila priključitev končana, se je hotel Hitler najbrž ustaviti. Politični položaj ni bil razčiščen. Španska državljanska vojna je bila pri kraju in slabo je kazalo, da bi prišlo do sredozemske vojne. Tako je manjkal pogoj, ki ga je bil postavil Hitler 5. novembra prejšnjega leta, in ki bi bil omogočil istočasno zasedbo Avstrije in Češkoslovaške. »Zeleni načrt«, kar pomeni napad na Češkoslovaško, se je izjalovil. Nemčija se je morala na novo razgledati, kako naj bi se stvari razvijale dalje.

»Po priključitvi Avstrije,« piše Jodl v svojem ‚Dnevniku', »je firer izjavil, da ni treba hiteti z ureditvijo češkega vprašanja, ker je dobro, da prej temeljito izkoristimo Avstrijo. Kljub temu naj bi priprave za uresničenje »Zelenega načrta« odločno nadaljevali. Morda ga bo kazalo samo nekoliko spremeniti, ker je nastal s priključitvijo Avstrije nov strateški položaj v tem delu Evrope.«

Majorju Schmundtu, Hitlerjevemu pribočniku, je bilo naročeno, zapisovati kroniko za zgodovino. Schmundt omenja tudi ta-le razgovor med Hitlerjem in Keitlom z dne 21. aprila: »Firer,« je zapisal Schmundt — »okleva z napadom na Češkoslovaško, dokler ima z njo normalne in urejene stike. Njegov naklep je postopoma poslabšati te stike, da bi tako laže sprožil vojno, najljubši pa bi mu bil kak večji pripetljaj, na primer umor našega veleposlanika. Gre samo za štiri dni, ki so nevarni. Zadevo pa moramo opraviti s presenetljivim uspehom, ki bo zastrašil zunanje prijatelje Češkoslovaške.«

Dvajsetega maja je dal Hitler tole navodilo glede »Zelenega načrta« ki se ujema z Jodlovimi zapiski: »Nimam namena tako kmalu uničiti Češkoslovaške z vojno intervencijo ...«

Tridesetega maja pa je prišlo novo navodilo. Začenjalo se je z izjavo, ki je v popolnem nasprotju s prejšnjo z dne 20. maja: »Trdno smo sklenili v najkrajšem času z vojsko uničiti Češkoslovaško.«

Tako je v desetih dneh Hitlerjev veter menjal smer za 180 stopinj. Dvajsetega maja: čakanje. Tridesetega maja: akcija. Kaj se je zgodilo?

To-le:

V nedeljo, 21. maja, zjutraj je češka patrulja ubila dva sudetska motociklista, ki sta skušala blizu Egerja priti čez mejo. Pri sebi sta imela propagandne letake, ki so pozivali na upor. Češkoslovaška vlada, ki so jo neprestani incidenti na meji razburili, morda pod vplivom zaradi tendencioznih poročil, je takoj izdala ukaz o splošni mobilizaciji.

Zdaj vemo, da se je Praga ustrašila sence. Nemške čete so ostale mirne. Češkoslovaški ukrep je bil nepotreben, pretiran. Odločnost, ki je skoraj vedno manjkala Čehom v času te žalostne zgodovine, se je pokazala takrat ob nepravem času.

Nemčija ni odgovorila s protiukrepi. Zato je svet dobil vtis, da se Hitler umika. Toda svet ni vedel za Hitlerjevo fantastično pobesnelost.

Jodl piše v svojem »Dnevniku«: »Ker so Čehi 21. maja, ne da bi jih bili količkaj ogrožali, brez povoda strateško razporedili čete na meji, je Hitler spremenil svoj prejšnji sklep.«

Ker Nemčija ni odgovorila s protiukrepi, je bil Hitlerjev ugled v nevarnosti. Tega Hitler ni hotel. Izdal je novo povelje glede »Zelenega načrta«.